

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
KATEDRA ÚČETNICTVÍ A FINANČÍ

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

**Problematika přechodu z daňové
evidence na účetnictví**

Vedoucí diplomové práce:
Ing. Hana Hlaváčková

Autor diplomové práce:
Bc. Marcela Dušková

2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Problematika přechodu z daňové evidence na účetnictví“ vypracovala samostatně na základě materiálů poskytnutých podnikatelem, vlastního zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

Písek, duben 2006

Podpis:

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí diplomové práce Ing. Haně Hlaváčkové za odbornou pomoc při vedení a vypracování diplomové práce.

Písek, duben 2006

shrnutí

Cílem diplomové práce je zpracovat proces přechodu z daňové evidence na účetnictví a vyčíslit dopad na základ daně z příjmů u konkrétního podnikatele.

Podnikatelům, kteří do roku 2004 vedli jednoduché účetnictví, je umožněno vést nyní na podobných principech takzvanou daňovou evidenci. Její podstatou je oddělení peněžního hospodaření od evidence majetku a cílem této evidence je poskytnout podklad pro zjištění základu daně z příjmů. Účetnictví je oproti tomu založeno na věcné a časové příslušnosti nákladu a výnosů k účetnímu období a evidence majetku je propojena s evidencí peněžních toků. Jak daňová evidence, tak i účetnictví mají svá „pro a proti“.

Problematika přechodu z daňové evidence na účetnictví se stává aktuální u nově vzniklých účetních jednotek, které definuje zákon o účetnictví, a u podnikatelů, kteří se dobrovolně rozhodnou přejít na účetnictví.

Hlavním principem přechodu z daňové evidence na účetnictví je zvýšení základu daně z příjmů v prvním roce vedení účetnictví o hodnotu zásob a pohledávek a snížení o hodnotu závazků. Tato úprava mnohdy znamená značné zvýšení daňové povinnosti podnikatele. Proto je třeba se na přechod na účetnictví dobře připravit, tzn. minimalizovat zásoby, podniknout kroky pro snížení stavu pohledávek apod. Podnikatel má také možnost rozložit hodnotu pohledávek a zásob do devíti po sobě následujících zdaňovacích období a tím snížit daňové zatížení vyplývající z přechodu na účetnictví.

Pokud chce podnikatel získat lepší informace pro řízení své firmy, mnohdy stačí vést kvalitní daňovou evidenci a cesta k úspěchu je otevřena.

KLÍČOVÁ SLOVA:

daň z příjmů, daňová evidence, daňový dopad, fyzická osoba, pohledávky, účetní jednotka, účetnictví, základ daně, zásoby, závazky.

ABSTRACT

The aim of the thesis is to draw up a procedure of the transition from the fiscal tally to accountancy and to figure out a tax incidence on the example of particular entrepreneur.

Entrepreneurs accounting in the single entry bookkeeping system till 2004 can now account in fiscal tally based on the similar principles. The base of the fiscal tally is the separation of the cash flow registration from the property registration and the aim is to provide data for finding of income tax base. On contrary, the accounting system is based on the material and time pertinence of costs and revenues to accounting period and the property registration is interconnected with the cash flow registration. Both fiscal tally and accountancy have their pros and cons.

Problems of the transition from the fiscal tally to accountancy become actual topic for recently set-up accounting entities defined by Accounting law and for entrepreneurs who want to convert from fiscal tally to accountancy of their choice.

The main transition principle is to increase the tax base (in the first year of accounting) by the amount of inventory and outstandings and to reduce the tax base by the amount of liabilities. This adjustment may represent large surge of tax liability for the entrepreneur. He has to minimize his inventory, take steps to decrease the amount of outstandings etc. There is also the possibility to divide the amount of outstandings and inventory into 9 consecutive tax periods and thereby reduce the tax burden resulting from the transition.

To obtain superior information necessary for management, quality fiscal tally is sufficient for the entrepreneur and so the pathway to success is open.

KEYWORDS:

income tax, fiscal tally, tax incidence, natural person, outstandings, accounting entity, accountancy, tax base, inventory, liabilities.

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	LITERÁRNÍ REŠERŠE	2
3	PRÁVNÍ ÚPRAVA DAŇOVÉ EVIDENCE A ÚČETNICTVÍ	3
3.1	Zákon o účetnictví.....	3
3.2	Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví pro podnikatele účtující v soustavě podvojného účetnictví	4
3.3	České účetní standardy	4
3.4	Obchodní zákoník	4
3.5	Zákon o daních z příjmů	5
3.6	Obecně uznávané účetní zásady.....	5
4	VÝVOJ ÚČETNÍCH SOUSTAV V ČESKÉ REPUBLICĚ	8
4.1	Vývoj účetnictví od roku 1993	8
4.2	Změny v účetnictví	9
5	KONCEPCE ÚČETNÍCH SOUSTAV V ČR	11
6	CHARAKTERISTIKA A VEDENÍ ÚČETNICTVÍ	13
6.1	Bilanční princip a rozvaha	14
6.2	Účet a soustava účtů.....	15
6.3	Podvojnost a souvztažnost účetních zápisů	16
6.4	Náklady, výnosy a výsledek hospodaření	16
6.5	Okruh osob účtujících v soustavě účetnictví	17
6.6	Účetní a zdaňovací období.....	18
6.7	Vymezení časového období povinnosti vést účetnictví (vznik a zánik).....	19
6.8	Rozsah vedení účetnictví	19
6.9	Účetní knihy	20
6.10	Účetní závěrka a uzávěrka	21
6.10.1	Účetní uzávěrka	21
6.10.2	Účetní závěrka	25
7	CHARAKTERISTIKA A VEDENÍ DAŇOVÉ EVIDENCE	27
7.1	Osoby vedoucí DE	28
7.2	Způsoby oceňování majetku a závazků	28

7.3	Evidence příjmů a výdajů	29
7.4	Evidence majetku a závazků.....	30
7.5	Inventarizace a uzavření daňové evidence.....	30
8	SROVNÁNÍ ÚČETNICTVÍ A DAŇOVÉ EVIDENCE	32
8.1	Hlavní rozdíly mezi daňovou evidencí a účetnictvím.....	32
8.2	Výhody daňové evidence.....	33
8.3	Výhody účetnictví.....	33
9	PŘEVOD DAŇOVÉ EVIDENCE NA ÚČETNICTVÍ.....	34
9.1	Účetní postup	35
9.1.1	<i>Technika účtování přechodu z DE na účetnictví v průběhu účetního období...</i>	<i>35</i>
9.2	Daňový postup	36
9.3	Převodový můstek.....	37
9.4	Kontroly převodu DE na účetnictví a nejčastější chyby.....	39
9.5	Daňový dopad převodu z DE na účetnictví	40
9.6	Zmírnění daňového dopadu přechodu z DE na účetnictví.....	41
9.7	Minimalizace daňového dopadu	42
10	CÍL A METODIKA PRÁCE	43
11	PŘECHOD Z DAŇOVÉ EVIDENCE NA ÚČETNICTVÍ NA KONKRÉTNÍM PŘÍKLADU	44
11.1	Souvislý příklad na vedení daňové evidence	44
11.1.1	<i>Zadání příkladu.....</i>	<i>44</i>
11.1.2	<i>Zpracování operací.....</i>	<i>51</i>
11.1.3	<i>Uzavření daňové evidence a inventarizace.....</i>	<i>60</i>
11.1.4	<i>Účetní závěrka v daňové evidenci.....</i>	<i>63</i>
11.1.5	<i>Převodový můstek</i>	<i>65</i>
11.1.6	<i>Hlavní kniha a zahajovací rozvaha účetnictví.....</i>	<i>66</i>
11.1.7	<i>Otevření účetních knih a evidence daňových dopadů.....</i>	<i>67</i>
11.1.8	<i>Přiznání k dani z příjmů fyzických osob</i>	<i>69</i>
11.1.9	<i>Důsledky přechodu pro podnikatele</i>	<i>70</i>
11.2	Variantní příklad	70
11.2.1	<i>Uzavření DE a vyčíslení daňové povinnosti v prvním roce vedení účetnictví ..</i>	<i>70</i>
11.2.2	<i>Důsledky přechodu pro podnikatele</i>	<i>74</i>
12	ZÁVĚR.....	75
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	78
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	80
	SEZNAM PŘÍLOH.....	81

1 ÚVOD

V oblasti povinnosti fyzických osob vést účetnictví došlo v posledních letech ke značnému vývoji a k výrazným změnám. Největší změny proběhly v roce 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie. V souvislosti s touto skutečností byla novelizována celá řada zákonů, které mají dopad také na daňovou evidenci příjmů a výdajů a na stanovení základu daně z příjmů. Tehdejší novela zákona o účetnictví zrušila jednoduché účetnictví a nahradila ho daňovou evidencí. Tyto změny přímo souvisí s harmonizací českého práva s právem Evropské unie. Zrušení jednoduchého účetnictví s sebou přineslo také změny podmínek, kdy podnikatelé mohou vést daňovou evidenci příjmů a výdajů a kdy jsou povinni vést účetnictví.

S povinnostmi vést účetnictví souvisí problematika přechodu z daňové evidence na vedení účetnictví a dopadů tohoto přechodu na základ daně z příjmů fyzických osob. V praxi je přechod z daňové evidence na účetnictví poměrně častý jev, neboť v současné době již mnohým podnikatelům údaje poskytované daňovou evidencí nestačí. Dalším důvodem pak může být snaha o větší průhlednost činnosti podniku, což bývá často problémem při hledání strategických partnerů.

V této práci je charakterizována daňová evidence a účetnictví a nastíněny hlavní aspekty přechodu z daňové evidence na účetnictví.

Práce je strukturálně rozdělena do dvou částí. První část obsahuje vývoj účetních soustav, zákonnou úpravu a charakteristiku daňové evidence a účetnictví, proces přechodu z daňové evidence na účetnictví. V druhé části je na dvou konkrétních příkladech podnikatelů proveden přechod z daňové evidence na účetnictví i s jeho dopadem na základ daně z příjmů a vypočtena daň z příjmů.

2 LITERÁRNÍ REŠERŠE

Při vypracování diplomové práce je vycházeno zejména z této literatury:

Petr Ryněš – Podvojný účetnictví a účetní závěrka 2005

Tato kniha poskytuje ucelený pohled na účetnictví pro podnikatele včetně souvislostí a vazeb na daňové předpisy a obchodní právo pro rok 2005, informuje o aktuálním vývoji v oblasti účetnictví. V první části knihy jsou přehledně popsány a vysvětleny vybrané oblasti zákona o účetnictví pro podnikatelské subjekty. Druhá část je zaměřena na výklad účetních metod a účetních postupů pro podnikatele v návaznosti na prováděcí vyhlášku a České účetní standardy. Další části se věnují účetní závěrce a účetním operacím souvisejícím s uzavíráním účetních knih.

Jaroslav Sedláček – Daňová evidence podnikatelů 2005

Tato publikace poskytuje základní informace o vedení daňové evidence, o jejich výhodách a nevýhodách ve srovnání s účetnictvím a o jejím uplatnění při sestavování příznání k dani z příjmů. V první a druhé kapitole je vymezen předmět a metody daňové evidence. Další kapitoly se věnují vedení deníku příjmů a výdajů a ostatních složek daňové evidence.

Jiří Dušek – Převod daňové evidence na vedení účetnictví

Tato publikace obsahuje informace o převodu z daňové evidence na účetnictví. Zabývá se důvody přechodu z daňové evidence na účetnictví, předpisy upravující převod (účetní a daňové předpisy), daňovým dopadem převodu a jeho možné minimalizace. Obsahuje velké množství příkladů a zabývá se také postupem převodu z účetnictví na daňovou evidenci.

Dále jsou zde použity informace z časopisů **Účetnictví, Účetnictví v praxi a Daně a právo v praxi** ročníků 2004 – 2005 především čísla o přechodu z daňové evidence na účetnictví.

Důležitým zdrojem informací byla i legislativa, zejména **zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů a České účetní standardy.**

3 PRÁVNÍ ÚPRAVA DAŇOVÉ EVIDENCE A ÚČETNICTVÍ

Účetnictví podnikatelských subjektů v České republice je upraveno soustavou zákonů a norem, které navazují na další věcně právní předpisy a zákony. Tyto normy vytvářejí účetní systém. Základem účetního systému České republiky je zákon o účetnictví a v některých směrech také obchodní zákoník. Na ně navazuje celá řada dalších zákonů (např. zákon o daních z příjmů) a prováděcích předpisů, zejména vyhlášky vydávané Ministerstvem financí podle § 37b ZoÚ a České účetní standardy.

Daňová evidence je legislativně upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

3.1 Zákon o účetnictví

Základním předpisem upravujícím účetnictví podnikatelů v České republice je zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění zákona č. 57/2006 a č. 81/2006 Sb. s účinností od 15. března, případně 1. dubna 2006.

Tento zákon obsahuje a definuje¹⁵:

- a) účetní jednotky a soustavu podvojného účetnictví,
- b) předmět účetnictví a účetní období,
- c) základní povinnosti při vedení účetnictví a používání účetních metod,
- d) účetní knihy a jejich otevírání a uzavírání, účetní doklady, směrnou účtovou osnovu a rozvrh, archivaci účetních záznamů, inventarizace,
- e) účetní závěrku a stanoví základní požadavky na její obsah a prezentaci včetně výroční zprávy a povinnosti auditu účetní závěrky,
- f) pravidla pro oceňování, jak v průběhu účetního období, tak i k rozvahovému dni,
- g) způsob vydávání další účetní metodiky.

¹⁵ RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005

3.2 Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví pro podnikatele účtující v soustavě podvojného účetnictví, ve znění vyhlášky č. 397/2005 Sb.

Prováděcí vyhláška upravuje zejména¹⁵:

- a) rozsah a jednotlivé části individuální i konsolidované účetní závěrky pro podnikatele,
- b) obsahové vymezení a formát jednotlivých účetních výkazů,
- c) uspořádání a označování položek individuální i konsolidované účetní závěrky,
- d) účetní metody a jejich použití včetně konsolidačních metod.

3.3 České účetní standardy

České účetní standardy vydané Ministerstvem financí zajišťují soulad při používání účetních metod účetními jednotkami. Standardy obsahují popis účetních metod nebo postupy účtování a obsah standardů nesmí být v rozporu s ustanoveními ZoÚ či jiných právních předpisů. Tyto účetní standardy nahrazují původní Postupy účtování pro podnikatele.

3.4 Obchodní zákoník

OZ (zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 81/2006 Sb.) je základním kamenem, který upravuje podnikání. Ucelenou část věnovanou pouze účetnictví podnikatelů tvoří Hlava IV OZ.

Nejdůležitější úpravy týkající se této problematiky obsažené v OZ jsou tyto:

- a) úprava účetnictví podnikatelů (§ 39 a 40),
- b) otevírání a uzavírání účetních knih, sestavování zahajovacích rozvah a účetních závěrek.

OZ charakterizuje podnikání jako soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.¹⁸

¹⁵ RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005

¹⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2 odst. 1

Podnikatelem podle tohoto zákona je¹⁸:

- a) osoba zapsaná v OR,
- b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,
- c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,
- d) osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

3.5 Zákon o daních z příjmů

Účetní předpisy a účetní praxe jsou ovlivňovány daňovými předpisy velmi silně, a to nepřímo, prostřednictvím samotných daňových zákonů, zejména ZDP (zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. zákona č. 57/2006 Sb.) a ZoR (zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu, ve znění zákona č. zákona č. 545/2005 Sb.).

Vazba účetnictví na ZDP vyplývá zejména z ustanovení § 23 odst. 2 až odst. 4 ZDP. Toto ustanovení v zásadě stanoví způsob zjištění základu daně u poplatníků daně účtujících v soustavě účetnictví.

ZDP upravuje zdanění příjmů všech osob, tzn. fyzických i právnických. První část zákona (§ 2 - § 16) upravuje zdanění fyzických osob, druhá část (§ 17 - § 21) se zabývá zdaněním příjmů právnických osob, třetí část (§ 22 - § 38f) obsahuje společná ustanovení jak pro osoby fyzické, tak pro osoby právnické. Část čtvrtá (§ 38g - § 38s) obsahuje zvláštní ustanovení pro vybírání daně z příjmů fyzických i právnických osob.

3.6 Obecně uznávané účetní zásady

Tyto zásady představují souhrn pravidel, která podniky dodržují při vedení účetnictví a při sestavování a předkládání účetních výkazů. Nejsou vyhlášeny samostatným právním předpisem, ale většina nejdůležitějších zásad a principů je zpracována do zákona o účetnictví nebo do prováděcí vyhlášky. Společně s obecnými prvky metody účetnictví (bilanční princip, podvojnost, nákladovost, dokladovost, oceňování, inventarizace a soustava účtů) vytvářejí obecně uznávané účetní zásady, tzv. „obecné účetní prostředí“.¹⁵

¹⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2, odst. 2

¹⁵ RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005

1) Předpoklad nepřetržitosti trvání účetní jednotky

Účetní jednotky jsou povinny používat způsoby oceňování a další postupy účtování takovým způsobem, který vychází z předpokladu nepřetržitého trvání činnosti účetní jednotky. V případě, že nastaly skutečnosti, které brání v pokračování podnikatelské činnosti do budoucna, účetní jednotky zvolí účetní metody stanovené zvláštním standardem a informace o těchto změnách uvedou v příloze k účetní závěrce.

2) Nezávislost účetních období – akruální princip

Tato zásada vyžaduje účtování účetních případů do období, s nímž věcně a časově souvisí, a nikoliv do období, kdy došlo k pohybu peněžních prostředků. Pokud tento princip není možno prokazatelně dodržet, např. při opravách nesprávností, mohou účetní jednotky účtovat i v účetním období, v němž zjistily uvedené skutečnosti. Účetní jednotka účtuje dle § 3 odst. 1 ZoÚ o veškerých nákladech a výnosech bez ohledu na okamžik jejich zaplacení či přijetí. Uplatnění této zásady vede k časovému rozlišování nákladů a výnosů.

3) Vymezení okamžiku realizace

Jedná se o vymezení okamžiku, ve kterém je možné účtovat na účty nákladů, výnosů a rozvahové účty. O veškerých nákladech a výnosech se účtuje bez ohledu na okamžik jejich zaplacení nebo přijetí peněžních prostředků.

4) Vymezení účetní jednotky

Jedná se o vymezení relativně uzavřeného celku, za který se vede účetnictví, sledují se aktiva a pasiva, účtuje se o předmětu účetnictví, předkládají a sestavují se účetní výkazy. Účetní jednotka je subjektem práva a z tohoto titulu nabývá práv a povinností.¹⁵

5) Zákaz kompenzace

Účetní jednotky jsou povinny účtovat o aktivech, pasivech, nákladech a výnosech v účetních knihách odděleně a zobrazovat je v účetní závěrce samostatně, bez jejich vzájemného zúčtování. Tato skutečnost se nevztahuje na započtení vzájemných pohledávek dle § 580 a 581 občanského zákoníku a je tak třeba ji odlišit.

6) Stálost metod

Provázanost a srovnatelnost účetních informací v čase a prostoru vyžaduje stálost při uplatňování pravidel a postupů pro oceňování majetku a pro předkládání účetní závěrky.¹⁵ Každá změna musí být zdůvodněna snahou o zlepšení zobrazení reality a rovněž popsána v příloze k účetním výkazům.

¹⁵ RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005

7) Oceňování

Majetek se oceňuje v okamžiku uskutečnění účetního případu (např. pořízení) v ocenění, které stanoví § 25 ZoÚ, tedy v zásadě pořizovacími cenami, vlastními náklady, jmenovitou hodnotou a reprodukční pořizovací cenou. Vedle oceňování historickými cenami lze použít i ocenění vybraných složek aktiv a závazků reálnou hodnotou.

8) Zásada opatrnosti

Obecně u této zásady platí, že aktiva a výnosy se nesmějí nadhodnocovat, pasiva a náklady podhodnocovat. Aktiva se tedy oceňují nejnižší možnou cenou, pasiva se oceňují nejvyšším možným oceněním. Zisk se vykazuje až v době, kdy je skutečně realizován, kdežto ztráta se vykazuje v době, kdy je očekávána. Smyslem takového postupu je vykázat a rozdělit výsledek hospodaření opatrně. Zásada opatrnosti se realizuje tvorbou rezerv, opravných položek a zvolenými principy oceňování.

9) Bilanční kontinuita

Z této zásady vyplývá návaznost konečných a počátečních stavů rozvahových i podrozvahových účtů mezi jednotlivými účetními obdobími.

4 VÝVOJ ÚČETNÍCH SOUSTAV V ČESKÉ REPUBLICE

Neustále se měnící zákony a předpisy pro vedení účetnictví poukazují na fakt, že oblast účetnictví je velmi dynamickým celkem se stálým vývojem. Tento vývoj v průběhu času je nutností, neboť změny umožňují, aby účetnictví i nadále zůstávalo efektivním systémem.

4.1 Vývoj účetnictví od roku 1993

První leden 1993 se stal převratným okamžikem v naší ekonomice a těžko bychom hledali v historii obdobu. Výraznější změny od té doby můžeme pozorovat až v roce 2004.

Počátkem roku 1993 vstoupila v platnost daňová a účetní reforma nebyvalého rozsahu. Prvním krokem na cestě k novému účetnímu systému bylo schválení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, který zakotvil základní metodu účetnictví a vymezil obecně platné účetní zásady.¹⁴

Předchozí účetní soustava, platná do konce r. 1992, nemohla vyhovět novým ekonomickým podmínkám. Ty totiž mimo jiné již tehdy vyžadovaly:

- přiblížit účetní systém naší země evropskému pojetí, zejména tzv. kontinentálnímu systému vedení účetnictví a akceptovat všeobecně používané účetní zásady (normy, standardy), na nichž je v tržních ekonomikách účetnictví založeno,
- zabezpečit požadavky nové daňové soustavy, s níž je účetnictví těsně spjato,
- reagovat na přechod k tržnímu mechanismu a s tím spojený rozvoj finančního trhu.

Reforma účetnictví vymezila nové úkoly, funkce a cíle. Účetnictví nemohlo od té doby být nadále chápáno jen jako „evidence“, jejímž úkolem bylo pouze pasivně zaznamenávat skutečnost, ale muselo věrně zobrazit majetkovou, finanční a důchodovou situaci podniku, prezentovat údaje pro finanční analýzy a předkládat informace pro krátkodobé i dlouhodobé rozhodování včetně předvídání. To kladlo zvýšené nároky na účetní profesi. Účetní případ musel být komplexně analyzován jak z hlediska jeho okamžitého i dlouhodobého vlivu na ekonomiku podniku, tak i z hlediska všech legislativních předpisů. Zákon o účetnictví hovoří o přihlídnutí ke všem okolnostem účetního případu.

¹⁴ RYNEŠ, P., PLESNIVÝ, P. Jednoduché účetnictví pro podnikatele platné od 1. 1. 1993

V liberálním prostředí musí tedy účetnictví vyhovovat požadavkům tržního mechanismu. Z nich lze odvodit tyto základní nutné předpoklady:

- poskytovat věrohodné údaje pro potřeby finančního řízení podniku v nejširším smyslu, tomu se podřizuje jak členění majetku, tak vymezení nákladů, výnosů a tvorby hospodářského výsledku,
- zajistit srovnatelnost údajů představujících výstup z účetnictví. Tím se zajišťuje, aby měl každý ukazatel přesně vymezený obsah. Podnik tedy nesmí měnit v průběhu roku postupy účtování, způsoby oceňování, způsoby odpisování apod. Mezi roky smí takové změny provést jen výjimečně, a to tehdy, jestliže se jimi má dosáhnout dokonalejšího zobrazení reality. Každá taková změna musí být v účetní závěrce podrobně zdokumentována a zdůvodněna.
- přizpůsobit účetnictví naší země požadavkům mezinárodních účetních předpisů o prezentaci dat,
- akceptovat tradiční účetní zásady, které jsou rozpracovány v teorii účetnictví a které se v tržních podmínkách obecně uznávají a používají.

Legislativní rámec nové soustavy účetnictví, která vznikla k 1. 1. 1993, tvořil tedy zákon o účetnictví (č. 563/1991 Sb.) Ten i nyní zakotvuje prvky tvořící základ moderního účetnictví v tržním prostředí. Velmi důležité jsou účetní zásady uvedené zákonem o účetnictví.

V roce 1993 nově vzniklá podvojná účetní soustava pro podnikatele byla normativně upravena Ministerstvem financí ve formě účtové osnovy, která předepisovala její závaznou strukturu.

4.2 Změny v účetnictví

Od roku 1993 nastaly tedy zásadní rozdíly ve srovnání s předchozím systémem účetnictví. Jako jeden z velkých rozdílů můžeme uvést například nově pojímanou relativní nezávislost systému účetnictví na daňovém systému.

Zatímco do konce roku 1992 daňové zákonodárství u přímých daní vycházelo v zásadě z hospodářského výsledku vyčísleného v účetnictví, od roku 1993 se situace změnila. Při uplatnění zásad vedení účetnictví v porovnání se zásadami daní z příjmů začalo docházet k rozdílům mezi náklady, výnosy a hospodářským výsledkem před

zdaněním v účetnictví proti stanovenému základu daně z příjmů. Tyto rozdíly můžeme rozdělit na trvalé a dočasné.⁶

Trvalé rozdíly vyplývají ze skutečnosti, že prokazatelný náklad z hlediska účetnictví není daňovou legislativou uznán jako náklad vynaložený na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Dočasné rozdíly vyplývají jednak z časových posunů mezi náklady v účetnictví, kde se vychází ze zásady opatrnosti, nepřetržitosti činnosti, nezávislosti účetních období, respektive z věrného obrazu hospodářské reality, a jednak z časových posunů mezi náklady, které lze uplatnit ve vztahu k základu daně z příjmů.

Můžeme říci, že čím více se bude prosazovat zejména zásada opatrnosti v praxi, tím více bude dočasných rozdílů mezi ziskem před zdaněním v účetnictví a ziskem z hlediska daně z příjmů.

Po roce 1993 nastaly tedy další významnější změny až v roce 2004. S účinností ode dne 1. 1. 2004 vstoupil v platnost novelizovaný zákon o účetnictví, novelizovaná prováděcí vyhláška pro podnikatele, České účetní standardy pro podnikatele. Pro rok 2005 nedošlo k žádné novelizaci zákona o účetnictví a vyhlášky k zákonu o účetnictví. Výjimku tvoří pouze novela zákona o účetnictví platná od 1. 1. 2005 týkající se právě přechodu z daňové evidence do účetnictví v závislosti na výši obrátu.

⁶ FIŠEROVÁ, E., FIŠER, J. Podvojně účetnictví pro podnikatele '93

5 KONCEPCE ÚČETNÍCH SOUSTAV V ČR

Současná právní úprava v České republice rozlišuje dva způsoby evidence činností podnikatelských subjektů:

- účetnictví, které bylo dříve označováno jako soustava podvojného účetnictví,
- daňovou evidenci, dříve nazývanou jednoduchým účetnictvím.

Podstatou daňové evidence je oddělení evidence peněžního hospodaření od evidence majetku. Běžně eviduje pouze některé složky majetku, jako jsou peněžní prostředky, pohledávky, závazky. Účetnictví je oproti tomu založeno na věcné a časové příslušnosti nákladů a výnosů k účetnímu období a evidence majetku je u něj propojena s evidencí peněžních toků. Vyznačuje se úplným evidováním stavu a pohybu majetku a závazků, kapitálu, průběhu a výsledku hospodářské činnosti ve vzájemných souvztažnostech.

Úkolem účetnictví je zachytit veškeré procesy, které vznikají ve firmě a vedou ke změně výše nebo struktury majetku firmy a jeho zdrojů. Plní zejména funkci:

- informační, která poskytuje informace o pohybu majetku, zdrojů, o nákladech, výnosech, výsledku hospodaření apod.,
- kontrolní, která dohlíží na úplnost a správnost zachycených hospodářských operací, průkaznost a hospodárnost při rozhodování o hospodářských operacích apod.

Základní funkcí účetnictví je poskytovat všem svým uživatelům spolehlivé informace o tom, jak je daný podnik ekonomicky zdatný. Od účetnictví se požaduje, aby poskytovalo informace o finanční situaci podniku a o jeho výsledku hospodaření (zisku či ztrátě) za určité časové období, o tom, jak jsou vedoucí pracovníci podniku úspěšní ve finančním řízení podniku, zda zajišťují jeho dlouhodobou stabilitu, dosahují přiměřené výnosnosti vložených prostředků a zda jsou schopni průběžně hradit dluhy podniku.⁸ Nejde ale pouze o posouzení, jak vedení podniku zhodnotilo svěřené prostředky za uplynulé období, ale stále větší zájem je také o zhodnocení finanční situace. Je důležité vědět, jak bude podnik schopen dosahovat příznivých finančních výsledků v budoucnosti.

Účetní informace jsou určeny jak vedoucím pracovníkům podniku, tak také řadě externích uživatelů tuzemských i zahraničních, kteří se o podnik zajímají z nejrůznějších důvodů. Mohou to být například vlastníci podniku, dlouhodobí věřitelé, daňové orgány a další. Uživatelům všech kategorií se informace o finanční situaci podniku předkládají

⁸ KOVANICOVÁ, D. Nová abeceda účetních znalostí pro každého

formou účetních výkazů. Je přitom nutno zajistit, aby informace v nich uvedené byly hodnověrné, srozumitelné a srovnatelné jak v rámci naší země, tak také mimo ni.

Kromě své informační funkce plní účetnictví řadu dalších funkcí⁸:

- vedením soustavných zápisů o podnikových jevech plní funkci registrační,
- je důkazním prostředkem při vedení sporů, zejména při ochraně u uznání práv vyplývajících ze vztahů mezi věřitelem a dlužníkem,
- je základem pro vyměření daňových povinností,
- je prostředkem, jímž profesionální manažeři „skládají účty“ vlastníkům podniku – jak spravují a ochraňují jim svěřený majetek a jak úspěšně s ním podnikají,
- poskytuje informace pro podnikové a vnitropodnikové rozhodovací procesy nejrůznějšího druhu a časového horizontu.

Široký rozsah požadavků kladených na účetnictví vyplývá ze skutečnosti, že účetnictví je systémem založeným na obecně uznávaných zásadách a metodických principech, směřujících k tomu, aby podávalo věrný obraz skutečnosti a aby jeho informace byly průkazné, úplné, spolehlivé a co nejobektivnější.

⁸ KOVANICOVÁ, D. Nová abeceda účetních znalostí pro každého

6 CHARAKTERISTIKA A VEDENÍ ÚČETNICTVÍ

Účetní jednotky účtují o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření.¹⁹ Tyto účetní jednotky účtují podvojnými zápisy o skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví, do období, s nímž tyto skutečnosti časově a věcně souvisí. Pokud nelze tuto zásadu dodržet, mohou účtovat i v účetním období, v němž zjistily uvedené skutečnosti.¹⁹

Účetní jednotky mají povinnost vést účetnictví tak, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky. Zobrazení je věrné, pokud obsah položek účetní závěrky odpovídá skutečnému stavu. Skutečný stav je zobrazen v souladu s účetními metodami, jejichž použití je účetní jednotce uloženo na základě zákona o účetnictví. Zobrazení je poctivé, když jsou při něm použity účetní metody způsobem vedoucím k dosažení věrnosti.

Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví správné, úplné, průkazné, srozumitelné, přehledné a způsobem zaručujícím trvalost účetních záznamů.¹⁹

Účetnictví je správné, pokud je vedeno v souladu se ZoÚ a s vyhláškami k ZoÚ, ČÚS a dalšími předpisy, které upravují účetnictví buď přímo nebo nepřímo (OZ).

Účetnictví je úplné, pokud účetní jednotka zaúčtovala v účetním období v účetních knihách všechny účetní případy týkající se předmětu účetnictví, sestavila účetní závěrku, vyhotovila a zveřejnila výroční zprávu a je schopna tyto skutečnosti doložit účetními záznamy.

Účetnictví je průkazné, pokud účetní jednotka provedla inventarizaci ve smyslu ZoÚ a účtování o předmětu účetnictví je doloženo průkaznými účetními záznamy.

Účetnictví je srozumitelné, pokud umožňuje jednotlivě i v souvislostech spolehlivě a jednoznačně určit obsah účetních případů a obsah účetních záznamů. Čtenář výkazů by měl být schopen v kontextu s oceňovacími způsoby a dalšími účetními metodami zhodnotit majetkovou, finanční a důchodovou situaci společnosti.

Účetní jednotka zajistí trvalost účetnictví, pokud jsou uloženy a archivovány účetní záznamy v předepsaných lhůtách a účetní jednotka je schopna tuto povinnost splnit i do budoucna.

¹⁹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

6.1 Bilanční princip a rozvaha

Účetnictví sleduje majetek podniku ze dvou pohledů – jednak jeho druhovou strukturu, jednak zdroje, z nichž byl pořízen. Sledování druhové struktury odpovídá na otázku, co podnik vlastní, jaký má majetek. Konkrétní forma majetku je zachycena v peněžním vyjádření.¹³ Účetním termínem pro druhovou strukturu majetku jsou aktiva. Aktiva jsou položky majetku, které pro podnik znamenají budoucí ekonomický prospěch, který má podnik plně pod kontrolou. Očekávání budoucího ekonomického prospěchu musí být dostatečně spolehlivé a prokazatelné. Položka aktiv, která je důsledkem hospodářských operací uskutečněných v minulosti, musí být s dostatečnou mírou spolehlivě ocenitelná, vyjádřitelná v penězích.

Druhý pohled na majetek vycházející z hlediska jeho zdrojů krytí odpovídá na otázku, z čeho nebo za co byl majetek podniku pořízen. Zdroje pořízení mohou být dvojího druhu, a to vlastní zdroje (např. kapitál podniku) a cizí zdroje (např. závazky podniku vůči dodavatelům atd.). Závazky jsou v účetnictví členěny podle lhůty splatnosti na dlouhodobé a krátkodobé. Dlouhodobé závazky mají lhůtu splatnosti sjednanou při jejich vzniku delší než jeden rok, jsou to například dlouhodobé bankovní úvěry, vydané dluhopisy atd. Krátkodobé závazky mají splatnost sjednanou při jejich vzniku do jednoho roku, nejčastěji to jsou závazky vůči dodavatelům, zaměstnancům, státnímu rozpočtu. Účetní terminologie tyto zdroje nazývá pasiva.

Na každou položku majetku je tedy možné se dívat ze dvou pohledů, a to jednak jako na druh majetku, jednak z hlediska zdroje pořízení. Díváme-li se na celý podnik tímto způsobem, dojdeme k závěru, že suma majetku vyjádřená v penězích se musí rovnat sumě zdrojů, z nichž byl tento majetek financován. Tento poznatek se nazývá bilanční princip a je základem účetnictví a také nejdůležitějšího účetního výkazu – rozvahy (balance). Rozvaha poskytuje přehled o stavu aktiv a pasiv vždy k rozvahovému dni.

¹³ NOTIA. Podvojně účetnictví 2003

Schéma č. 1

Aktiva	Rozvaha ke dni	Pasiva
I. Stálá aktiva		I. Vlastní zdroje
- Dlouhodobý nehmotný majetek		- Základní kapitál
- Dlouhodobý hmotný majetek		- Kapitálové fondy
- Dlouhodobý finanční majetek		- Fondy ze zisku
		- Hospodářský výsledek minulých let
II. Oběžná aktiva		- Hospodářský výsledek běžného roku
- Zásoby		II. Cizí zdroje
- Pohledávky		- Rezervy
- Krátkodobý finanční majetek		- Dlouhodobé závazky
		- Krátkodobé závazky
III. Ostatní aktiva		- Bankovní úvěry a výpomoci
		III. Ostatní pasiva
Suma aktiva	=	Suma pasiv

Zdroj: ČERMÁKOVÁ, H. Účetnictví – shrnutí základů

6.2 Účet a soustava účtů

Základním prvkem v účetnictví, na kterém jsou zachycovány jednotlivé účetní případy, je účet. Účty mají vždy dvě strany – nejjednodušší zachycení je T-forma. Každý účet má své číslo a název podle předepsané metodiky.

Schéma č. 2

Má dáti (MD)	Číslo a název účtu	Dal (D)
strana debetní		strana kreditní
zápisy na vrub účtu		zápisy ve prospěch účtu

Zdroj: ČERMÁKOVÁ, H. Účetnictví – shrnutí základů

Třídění účtů:

- 1) rozvahové - účty aktiv – používají se k zachycení majetku – aktiv,
- účty pasiv – zakládají se pro sledování stavu a pohybu pasiv,
- 2) výsledkové - účty nákladů – slouží k zachycení postupného narůstání výše nákladů během účetního období,
- účty výnosů – slouží k zachycení výnosů,
- 3) podrozvahové - slouží k evidování majetkových složek, k nimž nemá účetní jednotka vlastnické právo a které používá nebo o ně pečuje, účtuje

se na nich jednoduchým zápisem a zůstatky těchto účtů se neuvádějí v rozvaze,

- 4) uzávěrkové - Počáteční účet rozvažný,
 - Konečný účet rozvažný,
 - Účet zisků a ztrát,
- 5) účty syntetické a analytické – účty syntetické zachycují souhrnné stavy a pohyby jednotlivých druhů majetku, zdrojů, nákladů a výnosů. Účty analytické se používají ke zpedrobnění údajů syntetických účtů.

6.3 Podvojnost a souvztažnost účetních zápisů

Každý účetní případ musí být zaznamenán na dvou účtech, na jednom na straně MD, na druhém na straně D. Tyto účty označujeme jako souvztažné. Určení správné dvojice účtů pro zachycení konkrétního případu se označuje jako určení souvztažnosti. Podvojný a souvztažný zápis se promítá na dva účty stejnou částkou. V účetnictví existují i tzv. složené zápisy, kdy účtujeme na více než dva účty najednou. Pro složený účetní zápis platí, že suma částek zaúčtovaných na stranu MD zvolených účtů se musí rovnat částce zapsané na stranu D souvztažně vybraného účtu.

6.4 Náklady, výnosy a výsledek hospodaření

Náklady jsou v peněžní formě vyjádřené účelové vynaložení hospodářských prostředků a práce. Vznikají jako důsledek provádění jednotlivých operací v podnikatelské činnosti.¹³ Náklady dělíme z několika hledisek dle:

- a) druhu – toto členění sleduje prvotní formu nákladů při jejich vstupu do hospodářské činnosti. Jsou to například: spotřebované nákupy, služby, osobní náklady, daně a poplatky atd. Jedná se o náklady externí, které podnik získává pro svou činnost z vnějšího okolí.
- b) účelu – účelově je možno náklady třídit podle činnosti, středisek, výrobků atd.; finanční účetnictví pro účelové členění používá dělení na náklady provozní finanční a mimořádné.
- c) dopadu do daňové problematiky – pro daňové účely zavádí ZDP pojem výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, tyto náklady se pro zjištění základu daně odečtou ve výši prokázané, ve výši stanovené ZDP (např. odpisy

¹³ NOTIA Podvojný účetnictví 2003

hmotného majetku) nebo jinými předpisy (např. tvorba rezerv a opravných položek dle ZoR).

Výnosy jsou peněžním ekvivalentem prodaných výkonů podniku.¹³ Lze je zkoumat z několika hledisek:

- a) druhové členění – výnosy externí, vznikající ze vztahu podniku k vnějšku (např. tržby za vlastní výkony a zboží), položky mající charakter vnitropodnikových výnosů (např. změny stavu vnitropodnikových zásob), mimořádné výnosy,
- b) účelové členění – výnosy z provozní, finanční a mimořádné činnosti,
- c) daňové hledisko – předmětem daně z příjmů jsou příjmy (výnosy) z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem, není-li stanoveno jinak (zákon např. definuje, které příjmy jsou osvobozeny od daně, nejsou předmětem daně apod.).

Výsledek hospodaření za účetní jednotku jako celek (po zdanění) se zjistí jako rozdíl mezi účtovanými výnosy a účtovanými náklady. Tento výsledek hospodaření se pro účely vykazování člení na:

- provozní výsledek hospodaření,
- finanční výsledek hospodaření,
- výsledek hospodaření za běžnou činnost – součet provozního a finančního výsledku hospodaření doplněný o splatnou a odloženou daň z příjmů za běžnou činnost,
- mimořádný výsledek hospodaření – rozdíl mezi mimořádnými výnosy a mimořádnými náklady se zahrnutím splatné a odložené daně z příjmů za mimořádnou činnost.

6.5 Okruh osob účtujících v soustavě účetnictví

Osoby, které mají povinnost vést účetnictví, jsou účetními jednotkami a řídí se především zákonem o účetnictví. Podle § 1 odst. 2 se tento zákon vztahuje na¹⁹:

- a) právnické osoby, které mají sídlo na území České republiky,
- b) zahraniční osoby, pokud na území České republiky podnikají nebo provozují jinou činnost podle zvláštních právních předpisů
- c) organizační složky státu podle zvláštního právního předpisu,
- d) fyzické osoby, které jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku,

¹³ NOTIA Podvojně účetnictví 2003

¹⁹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

- e) ostatní fyzické osoby, pokud jejich obrat podle zákona o dani z přidané hodnoty, včetně osvobozených od této daně, jež nejsou součástí obratu, v rámci jejich podnikatelské činnosti přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 15 000 000 Kč, a to od prvního dne kalendářního roku,
- f) ostatní fyzické osoby, které vedou účetnictví na základě svého rozhodnutí,
- g) ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou účastníky sdružení bez právní subjektivity podle zvláštního předpisu, pokud alespoň jeden z účastníků tohoto sdružení je osobou uvedenou v písmenech a) až f) nebo h),
- h) ostatní fyzické osoby, kterým povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis.

6.6 Účetní a zdaňovací období

Účetním obdobím je¹⁵:

- a) dvanáct nepřetržitě po sobě jdoucích měsíců, toto účetní období se buď může shodovat s kalendářním rokem nebo je hospodářským rokem (účetní období, které může začínat pouze dnem jiného měsíce, než je leden),
- b) období kratší či delší než 12 měsíců při změně účetního období,
- c) období delší než 12 měsíců (maximálně 15 měsíců) při vzniku účetní jednotky v období 3 měsíců před koncem kalendářního roku nebo při zániku účetní jednotky v období 3 měsíců po skončení kalendářního roku,
- d) období kratší než 12 měsíců při vzniku účetní jednotky v průběhu roku (leden až září) nebo při zániku účetní jednotky v období duben až prosinec.

Za zdaňovací období se považuje²⁰:

- a) kalendářní rok,
- b) hospodářský rok,
- c) období od rozhodného dne fúze nebo převodu jmění na společníka anebo rozdělení obchodní společnosti nebo družstva do konce kalendářního nebo hospodářského roku, ve kterém byly fúze nebo převod jmění na společníka anebo rozdělení zapsány v obchodním rejstříku,
- d) účetní období, pokud je toto účetní období delší než nepřetržitě po sobě jdoucích 12 měsíců.

¹⁵ RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005

²⁰ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, § 17a

Podnikatelské subjekty mohou začít uplatňovat hospodářský rok pouze po oznámení záměru změny účetního období místně příslušnému správci daně z příjmů nejméně 3 měsíce před uvažovanou změnou účetního období, jinak účetní období zůstává nezměněno. Obdobně postupuje účetní jednotka i při přechodu z hospodářského roku na kalendářní.

6.7 Vymezení časového období povinnosti vést účetnictví (vznik a zánik)

§ 4 ZoÚ určuje, od kdy do kdy jsou povinny účetní jednotky vést účetnictví. Dle tohoto paragrafu vedou PO se sídlem v České republice účetnictví ode dne svého vzniku až do dne svého zániku. Zahraniční osoby (FO i PO) podnikající na území České republiky jsou povinny vést účetnictví ode dne zahájení činnosti až do dne ukončení činnosti na území České republiky. FO, které jsou účetními jednotkami, tzn. podnikatelé zapsaní do OR vedou účetnictví ode dne zápisu do OR až do dne výmazu z OR. FO s obratem přesahujícím 15 mil. Kč vedou účetnictví od prvního dne účetního období následujícího po kalendářním roce, ve kterém se staly účetní jednotkou, až do posledního dne účetního období, ve kterém přestaly být účetní jednotkou. FO, které vedou účetnictví na základě svého vlastního rozhodnutí, jsou povinny vést účetnictví od prvního dne účetního období následujícího po období, ve kterém se rozhodly vést účetnictví, až do dne ukončení činnosti nebo do posledního dne účetního období, ve kterém se rozhodly vedení účetnictví ukončit. FO, které jsou účastníky sdružení bez právní subjektivity a alespoň jeden z účastníků sdružení je účetní jednotkou, jsou povinny vést účetnictví od prvního dne účetního období následujícího po období, ve kterém se buď staly účastníkem sdružení, nebo některý z účastníků sdružení se stal účetní jednotkou.

FO ukončí vedení účetnictví vždy při ukončení své činnosti. V dalších případech mohou tyto osoby ukončit vedení účetnictví nejdříve po uplynutí 5 po sobě následujících účetních období, ve kterých vedly účetnictví.¹⁵

6.8 Rozsah vedení účetnictví

Od roku 2004 zákon zavádí pojem takzvaného **účetnictví ve zjednodušeném rozsahu**. Takové účetnictví mohou vést především účetní jednotky – podnikatelé

¹⁵ RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005

nepodléhající povinnému auditu a další PO podle § 9 ZoÚ. Pokud účetní jednotky mají povinnost ověření účetní závěrky auditorem, musí vést **účetnictví v plném rozsahu**.

Zjednodušený rozsah účetnictví představuje tyto možnosti zjednodušení¹⁵:

- účtový rozvrh může být sestaven pouze na úrovni účtových skupin,
- možnost spojit účtování v deníku s účtováním v hlavní knize (tzn. vedení účetnictví formou amerického deníku),
- není třeba účtovat o rezervách a opravných položkách s výjimkou rezerv a opravných položek podle zvláštního zákona (například zákona o rezervách a zákona o daních z příjmu),
- možnost nepoužívat analytických účtů a podrozvahových účtů,
- není třeba oceňovat vybrané položky majetku reálnou hodnotou.

Vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu není administrativně nijak náročné. Přitom stále zachovává základní principy účetnictví.

Lze předpokládat, že účetnictví ve zjednodušeném rozsahu v řadě případů nahradí současnou daňovou evidenci. To se týká především určitých PO, ale také FO s větším rozsahem podnikání nebo těch, které se stanou příjemci určitých podpor a dotací (vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu může být podmínkou pro možnost získání dotací, podpor a úvěrů).

6.9 Účetní knihy

Účetní operace se pomocí zápisů zachycují v účetních knihách. Účetní jednotky v soustavě účetnictví vedou tyto knihy:

- **deník** (deníky) – deník zachycuje účetní případy chronologicky za sebou,
- **hlavní knihu**, která obsahuje syntetické účty a na nich věcně uspořádané účetní zápisy,
- **knihy analytických účtů**, v nichž se podrobně rozvádějí účetní zápisy z hlavní knihy,
- **knihy podrozvahových účtů** – zde se uvádějí zápisy, které se neuvádějí v hlavní knize a v knihách analytických účtů.

Účetní operace musí být podloženy doklady.

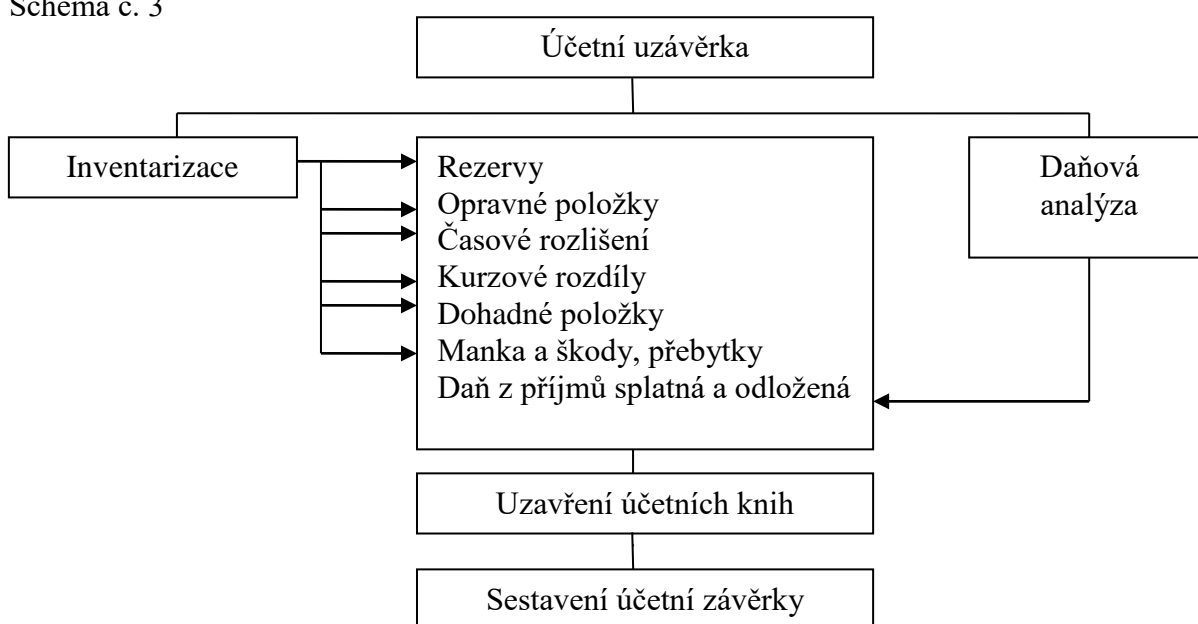
¹⁵ RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005

6.10 Účetní závěrka a uzávěrka

6.10.1 Účetní uzávěrka

Před uzavřením účetních knih je třeba ošetřit účetnictví tak, aby výstupní informace podávaly pravdivý a poctivý obraz o hospodaření účetní jednotky. Do účetnictví běžného roku je nutné promítnout všechny účetní případy, které věcně a časově souvisejí s tímto obdobím a respektovat zásadu opatrnosti a promítnout do hospodářského výsledku rizika a očekávané ztráty. Úkony, které musí firma učinit před účetní závěrkou se nazývají účetní uzávěrka. Účetní uzávěrku je možno zjednodušeně vyjádřit takto:

Schéma č. 3

Zdroj: RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005

- **Inventarizace**

Inventarizace majetku a závazků slouží pro účely zjištění skutečného stavu majetku a závazků a k následnému opravení stavu zjištěného v účetnictví, tj. věcné i účetní vypořádání s případnými rozdíly mezi skutečným a účetním stavem. Inventarizací se ověřují zůstatky účtů, které mají hmotnou povahu (zásoby, dlouhodobý hmotný majetek), ale také zůstatky rozvahových účtů, které mají nehmotnou povahu (pohledávky, stavy účtů časového rozlišení, rezerv, dohadných účtů). Podle těchto dvou skupin rozvahových účtů,

kteřé jsou inventarizací ověřovány, rozdělujeme inventury na fyzické a dokladové. Stavý inventarizovaného majetku a závazků se zaznamenávají na inventurních soupisech.¹⁵

Fyzická inventura se týká dlouhodobého hmotného majetku, zásob, peněžních prostředků v hotovosti, cenin. Fyzickou inventurou zjišťujeme skutečné stavý přepočítáváním, převážením, přeměřením, popř. odborným odhadem (propočer).

Dokladová inventura se týká zejména nehmotných rozvahových položek, tedy pohledávek, závazků, včetně rezerv a časového rozlišení. Důležitou součástí inventarizačních prací je také správné ocenění rozvahové položky, např. přiměřenost a oprávněnost tvorby rezervy a poskytnutí podkladů pro eventuální změnu ocenění rozvahové položky.

Inventarizace majetku a závazků se rozlišují podle toho, kdy se provádějí:

- a) **periodické inventarizace**, které se provádějí k okamžiku, ke kterému se sestavuje účetní závěrka jako řádná či mimořádná (k rozvahovému dni),
- b) **průběžné inventarizace**, které se provádějí v průběhu celého účetního období.

Porovnáním skutečného stavu se stavem účetním mohou být zjištěny **inventarizační rozdíly**, kterými mohou být manka (skutečný stav je nižší než stav v účetnictví) nebo přebytky (skutečný stav je vyšší než stav v účetnictví). Inventarizační rozdíly musí být zaúčtovány do účetního období, ke kterému se vztahují. U některých druhů zásob dochází k přirozeným úbytkům hmotnosti nebo objemu působením vnějších vlivů, popř. při manipulaci s nimi. Pro tyto úbytky si stanoví účetní jednotka ve své vnitropodnikové směrnici normy přirozených úbytků zásob. Rozdíly do normy se účtují v souladu s účetními postupy do provozních nákladů, např. na účet 501 – Spotřeba materiálu*. Manka nad normu, či manka u majetku, u kterého se normy pro úbytek nestanoví, se obvykle účtují na účet 549 – Manka a škody. Škody mimořádného charakteru (např. škody způsobené povodní) se účtují na účet 582 – Škody. Přebytky se účtují ve prospěch výnosových účtů.

- **Rezervy**

Rezervy jsou jedním z nástrojů, který slouží k zahrnování nákladů do období, se kterým věcně a časově souvisí. Jsou důsledkem promítnutí zásad opatrnosti do účetnictví. Podnik vytváří rezervy, pokud očekává velký jednorázový náklad, který v budoucnu nepříznivě ovlivní výsledek hospodaření. V průběhu jednoho roku nebo několika účetních

¹⁵ RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005

* Čísla a názvy účtů v diplomové práci slouží pouze jako příklad, nejsou pevně stanoveny. Při vytváření účtového rozvrhu (viz příloha č. 1) vychází účetní jednotka ze směrné účtové osnovy, kde jsou stanoveny třídy a skupiny účtů.

období před očekávaným nákladem bude zahrnovat do nákladů částku, která odpovídá předpokládané potřebě zvýšených nákladů, a tím si vytvoří potřebné zdroje. Rezervami se pro účely účetních předpisů rozumí:

- a) **účetní rezervy** podle ZoÚ (např. rezerva na rizika a ztráty, rezerva na DP), jejichž tvorba na vrub nákladů se nepovažuje za daňový náklad,
- b) **zákonné rezervy** podle zvláštních předpisů, zejména podle ZoR, např. rezerva na opravy hmotného majetku, která je výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, jehož doba odpisování stanovená ZDP je pět a více let.²¹

- **Opravné položky**

Opravné položky se vytvářejí pouze k účtům majetku v případech snížení jeho ocenění v účetnictví prokázaném na podkladě údajů inventarizace v souladu s ustanovením § 26 ZoÚ. Opravnými položkami se vyjadřuje přechodné snížení hodnoty majetku.¹⁹ Pokud pominou důvody pro snížení hodnoty, opravná položka se zruší. Opravná položka nikdy nesmí mít aktivní zůstatek. Tvorba opravných položek se účtuje na vrub nákladů a opravná položka se sníží, popřípadě zruší vyúčtováním ve prospěch nákladů, pokud inventarizace v následujícím období neprokáže opodstatněnost její výše.

- **Časové rozlišení nákladů a výnosů**

Správné vykázání výsledku hospodaření účetní jednotky za sledované účetní období předpokládá zahrnout do něho všechny náklady a výnosy, které do něj hospodářsky patří a naopak je třeba z nákladů a výnosů vyloučit položky, které sice byly v běžném účetním období zúčtovány, avšak týkají se příštích účetních období.¹⁵ Předmětem časového rozlišování jsou skutečnosti, u nichž lze přesně určit věcný titul, částku vynaloženou nebo získanou a období, kterého se týkají. Časové rozlišení podrobněji upravuje ČÚS č. 17.

Tabulka č. 1

Druh časového rozlišení		Běžné období	Příští období
Nákladů	Náklady příštích období	Výdaj	Náklad
	Výdaje příštích období	Náklad	Výdaj
Výnosů	Výnosy příštích období	Příjem	Výnos
	Příjmy příštích období	Výnos	Příjem

Zdroj: ČERMÁKOVÁ, H. Účetnictví – shrnutí základů

²¹ Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, § 7

¹⁹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, § 26 odst. 3

¹⁵ RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005

Pro časové rozlišení jsou určeny tyto účty³:

- 381 – Náklady příštích období

Na tomto účtu se účtují výdaje běžného účetního období, jež se týkají nákladů v příštích obdobích, a sice konkrétních jednotlivých účtů v účtové třídě 5 (např. nájemné placené předem). Zúčtování účtu 381 na příslušný účet nákladů se provede v účetním období, s nímž časově rozlišené náklady věcně souvisejí.

- 382 – Komplexní náklady příštích období

Zde se účtují náklady příštích období, které se sledují ve vztahu k danému účelu (např. náklady na dlouhodobou propagaci). Zúčtování komplexních nákladů příštích období se provede v účetním období, s nímž časově rozlišené náklady věcně souvisejí, nejpozději však do čtyř let.

- 383 – Výdaje příštích období

Výdaje příštích období představují náklady, které souvisejí s běžným obdobím, avšak budou uhrazeny až v příštích obdobích (např. prémie a odměny placené po skončení roku).

- 384 – Výnosy příštích období

Na tomto účtu se účtují příjmy v běžném období, které věcně patří do výnosů v příštích obdobích (např. předem přijaté nájemné u pronajímatele).

- 385 – Příjmy příštích období

Jako příjmy příštích období se označují částky nepřijaté ke dni uzavírání účetních knih a nezahrnuté na účtech pohledávek, avšak související s výkony běžného období (např. nevyfakturované, ale provedené práce).

- **Vyúčtování kurzových rozdílů**

Korunovou hodnotu valut, deviz, devizových pohledávek a závazků musí účetní jednotka aktualizovat ke dni účetní závěrky kurzem ČNB platným k 31. 12. Rozdíl z přecenění tohoto majetku a závazků k rozvahovému dni se účtuje na účty 563 – Kurzové ztráty a 663 – Kurzové zisky.

- **Vyúčtování dohadných položek**

Dohadné položky jsou existující, avšak dokladem nepotvrzené pohledávky (388 - Dohadné účty aktivní) nebo závazky (389 - Dohadné účty pasivní). Je znám účel, kterého se pohledávka nebo závazek týká, je známo i období, kam patří, ale není známa přesná

³ Český účetní standard pro podnikatele č. 017

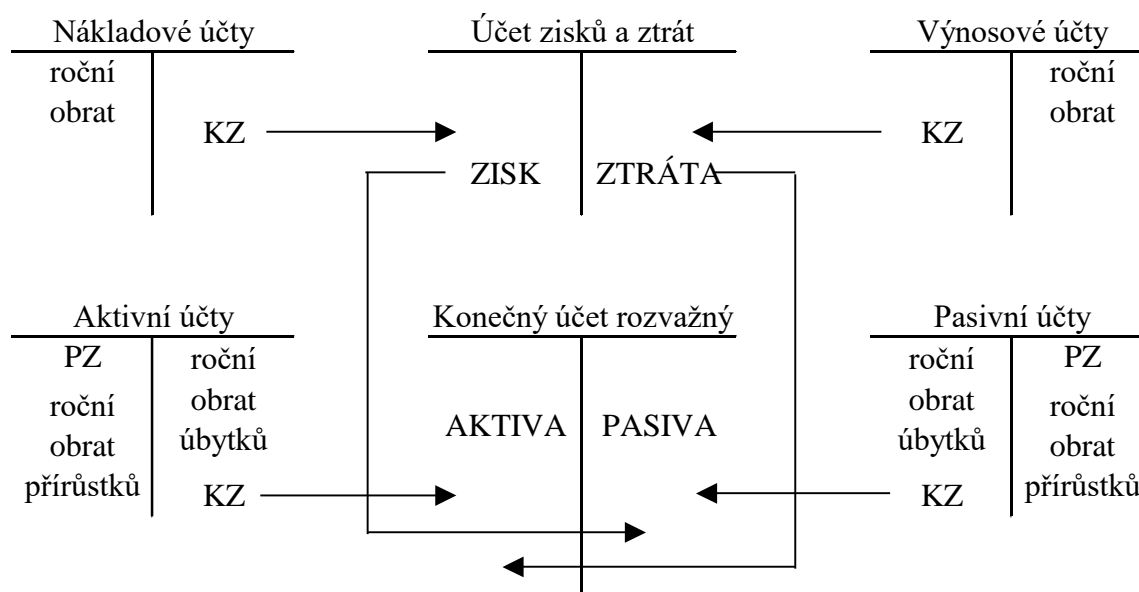
částka. Až bude přesná částka známa a bude podložena dokladem pak se dohadná položka zruší nebo přeúčtuje z dohadných účtů do závazků či do pohledávek.

- **Daň z příjmů splatná a odložená**

Výsledek hospodaření účetní jednotky není daňovým základem. Úprava výsledku hospodaření na základ daně se provádí v daňovém přiznání. K výsledku hospodaření připočteme náklady, které nejsou daňově uznatelné (např.: náklady na reprezentaci, rozdíly plynoucí z účetních a daňových odpisů atd.). A naopak odečteme ty výnosy, které nejsou zahrnovány do základu daně (např.: výnosy osvobozené od základu daně, rozdíl mezi účetními a daňovými odpisy apod.). Z takto upraveného daňového základu vypočítáme daň z běžné činnosti, kterou zaúčtujeme na vrub účtu 591 – Daň z příjmů z běžné činnosti - splatná a ve prospěch účtu 341 – Daň z příjmů, popřípadě daň z mimořádné činnosti, tu zaúčtujeme na vrub účtu 593 – Daň z příjmů z mimořádné činnosti - splatná a ve prospěch účtu 341. Případně stanovíme a proúčtujeme odloženou daň z příjmů.

- **Uzavření účetních knih**

Schéma č. 4

Zdroj: MÜLLEROVÁ, L. Účetní závěrka podnikatelů v podvojném účetnictví za rok 2003

6.10.2 Účetní závěrka

Podstatu účetní závěrky tvoří výstupní informace systému účetnictví, které mají podobu účetních výkazů. Účetní závěrka slouží k uspokojování informačních potřeb různých uživatelů, tedy nejen řídicích pracovníků či dalších uživatelů uvnitř podniku. Hlavními uživateli je veřejnost. Kromě toho mají účetní výkazy také prokazovat, že účetní

jednotka hospodaří tak, že je zachována její majetková podstata, prokazovat, jak účetní jednotka tvoří a rozděluje výsledek hospodaření – zisk, popř. ztrátu.

Účetní závěrka v účetnictví je nedílný celek a tvoří ji¹⁹:

- **rozvaha** (bilance), která podává přehled o majetku účetní jednotky a zdrojích jeho financování,
- **výkaz zisku a ztráty**, který podává přehled o nákladech, výnosech a hospodaření účetní jednotky,
- **příloha**, která vysvětluje a doplňuje informace obsažené v rozvaze a výkazu zisků a ztrát, obsahuje též informace o výši splatných závazků pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, o výši splatných závazků veřejného zdravotního pojištění a o výši evidovaných daňových nedoplatků u místně příslušných finančních orgánů.

Účetní závěrka může zahrnovat i **přehled o peněžních tocích** nebo **přehled o změnách vlastního kapitálu**. Účelem přehledu o peněžních tocích je podat podrobné informace o příjmech a výdajích peněžních prostředků, případně jejich ekvivalentů, za účetní období.¹ Účetní jednotky sestavují účetní závěrku v plném nebo zjednodušeném rozsahu. Nestanoví-li zákon o účetnictví jinak, ve zjednodušeném rozsahu mohou sestavit účetní závěrku účetní jednotky, které nejsou povinny mít tuto závěrku ověřenou auditorem, s výjimkou akciových společností, které sestavují účetní závěrku v plném rozsahu.

Účetní jednotky sestavují účetní závěrku k rozvahovému dni, kterým je den, kdy uzavírají účetní knihy. Řádnou účetní závěrku sestavují účetní jednotky k poslednímu dni účetního období a v ostatních případech sestavují mimořádnou účetní závěrku.¹⁹ Zvláštním typem účetní závěrky je mezitímní účetní závěrka. To je účetní závěrka sestavovaná v průběhu účetního období i k jinému okamžiku než ke konci rozvahového dne. Při sestavování mezitímní účetní závěrky účetní jednotky neuzavírají účetní knihy a provádějí inventarizaci jen pro účely vyjádření ocenění.

¹⁹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, § 18

¹ BŘEZINOVÁ, H. Účetní závěrka 2005 je rutinou

7 CHARAKTERISTIKA A VEDENÍ DAŇOVÉ EVIDENCE

Daňová evidence, která od 1. 1. 2004 nahradila jednoduché účetnictví, je upravena ZDP v § 7b. Slouží primárně ke zjištění základu daně z příjmů, poskytuje také přehled o stavu a pohybu majetku a dluhů podnikatele a je tedy využitelná pro ekonomické rozhodování. Dalším úkolem daňové evidence je zajistit povinnosti plynoucí podnikateli z § 11 ZDPH, pokud je registrovaným plátcem této daně. DE musí poskytovat zejména údaje potřebné pro správné stanovení daňové povinnosti a musí být vedena v členění potřebném pro sestavení měsíčního nebo čtvrtletního daňového přiznání k DPH.¹⁶

Zákon stanoví obsah DE, nikoliv způsob či formu jejího vedení. Nejsou předepsány povinné knihy majetku a závazků, ani karty majetku, tak jak tomu bylo do konce roku 2003 v jednoduchém účetnictví. DE tedy musí, aby splňovala základní požadavky ZDP, obsahovat informace o⁴:

- a) příjmech a výdajích, v členění potřebném pro zjištění základu daně,
- b) majetku a závazcích.

Daňová evidence se opírá o prvotní doklady, podle kterých provádí záznamy, které dále třídí a sumarizuje. Poslední fází je zpracování daňového přiznání, které podnikatel předkládá na konci zdaňovacího období správci daně. Do daňového přiznání musí být promítnuty i případné rozdíly mezi DE a skutečným stavem majetku a závazků zjištěným podnikatelem na konci zdaňovacího období. Ze schématu je patrná i kontrolní funkce správce daně.

Schéma č. 5

Zdroj: SEDLÁČEK, J. Daňová evidence podnikatelů 2005

¹⁶ SEDLÁČEK, J. Daňová evidence podnikatelů 2005

⁴ DOLEŽELOVÁ, M. Daňová evidence 2005

7.1 Osoby vedoucí DE

DE vedou FO s příjmy z podnikání a s příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti, které:

- nevedou účetnictví,
- neuplatňují výdaje procentem z dosažených příjmů (§ 7 odst. 9 ZDP) a
- nemají stanovenou paušální daň (§ 7a ZDP).

7.2 Způsoby oceňování majetku a závazků

Podnikatelé oceňují a zapisují do DE majetek a závazky¹⁶:

- a) k okamžiku uskutečnění hospodářské transakce,
- b) k poslednímu dni zdaňovacího období.

K oceňování v DE se používá:

- 1) hmotný a nehmotný majetek se oceňuje vstupní nebo zůstatkovou cenou (rozdíl mezi vstupní cenou a celkovou výší odpisů stanovených podle ZDP),
- 2) pohledávky se oceňují jejich jmenovitými hodnotami nebo pořizovací cenou u pohledávek nabytých postoupením, případně v ceně zjištěné pro účely daně dědické nebo darovací u pohledávek nabytých děděním nebo darováním,
- 3) peněžní prostředky a ceniny se oceňují jejich jmenovitými hodnotami,
- 4) ostatní majetek se oceňuje pořizovací cenou, je-li pořízen úplatně; vlastními náklady, je-li pořízen nebo vyroben ve vlastní režii, cenou zjištěnou pro účely daně dědické (darovací) při nabytí děděním (darem),
- 5) závazky se oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou, při převzetí pořizovací cenou.

Vstupní cena může v DE vystupovat jako pořizovací cena, vlastní náklady, hodnota technického zhodnocení, reprodukční pořizovací cena a cena stanovená pro účely daně dědické nebo darovací.

Pořizovací cenou se rozumí cena, za kterou byl majetek pořízen a náklady s jeho pořízením související (např. úroky z úvěru, odměny za poradenské služby a zprostředkování).

Vlastními náklady jsou u zásob vytvořených vlastní činností přímé náklady vynaložené na výrobu nebo jinou činnost, popř. i část nepřímých nákladů, která se vztahuje

¹⁶ SEDLÁČEK, J. Daňová evidence podnikatelů 2005

k výrobě nebo jiné činnosti. U hmotného a nehmotného majetku vyrobeného vlastní činností se do vlastních nákladů započítávají celé nepřímé náklady, které se vztahují k výrobě nebo jiné činnosti.

Reprodukční pořizovací cena je cena, za kterou by byl majetek pořízen v době, kdy se vykazuje v DE.

7.3 Evidence příjmů a výdajů

Evidence příjmů a výdajů musí být sestavena v členění potřebném pro zjištění základu daně. Forma této evidence není daná, záleží pouze na rozhodnutí FO, jakou formu pro tuto evidenci zvolí.

Náplň **evidence příjmů** můžeme odvodit z definice příjmů v ZDP. Za příjmy se pro účely ZDP považují příjmy peněžní i příjmy nepeněžní včetně příjmů dosažených směnou, s výjimkou příjmů, které nejsou předmětem ZDP, příjmů od daně osvobozených a příjmů, které se nezahrnují do základu daně. Minimálně tyto příjmy musí být vedeny v DE.

Evidence výdajů obsahuje minimálně daňově relevantní výdaje daného zdaňovacího období.

Tyto příjmy a výdaje se zapisují do deníku příjmů a výdajů, v členění potřebném pro zjištění základu daně z příjmů. **Deník příjmů a výdajů** je určen pro podnikatele, kteří dosahují příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti podle § 7 ZDP a nejsou účetní jednotkou a neuplatňují výdaje procentem z příjmů. Zápisy v deníku se uskutečňují chronologicky podle jednotlivých dokladů, a to tak, že každé hospodářské transakci je vymezen jeden řádek.¹⁶

Podnikatelé, kteří vedli jednoduché účetnictví, mohou i nadále používat ke zjištění základu daně z příjmů klasický **peněžní deník**. Ten umožňuje kontrolu získaných i vynaložených peněžních prostředků v pokladně i na bankovních účtech podnikatele. Deník může být uspořádán podle různých hledisek. Obvyklé uspořádání zápisů v deníku je dle času tak, jak byly příjmy a výdaje uskutečňovány nebo jednotlivé doklady získávány. Podnikatel, který přijímá platby v hotovosti, je povinen vést záznamy denních tržeb podle jednotlivých dnů a tyto přenášet do peněžního deníku souhrnným dokladem minimálně jednou měsíčně.

¹⁶ SEDLÁČEK, J. Daňová evidence podnikatelů 2005

7.4 Evidence majetku a závazků

Předmětem evidence majetku a závazků je majetek (obchodní majetek) ve vlastnictví FO, který je nebo byl uveden v evidenci majetku a závazků pro účely stanovení základu daně z příjmů. Konkrétní forma, způsob vedení a obsah evidence majetku bude opět u každé FO jiný v závislosti na druhu činnosti FO.

Nejčastějšími knihami vedenými v DE jsou:

- kniha dlouhodobého majetku,
- kniha zásob,
- kniha pohledávek a závazků,
- kniha rezerv,
- kniha najatého majetku,
- další potřebná dokumentace, např. mzdové listy, evidence pro účely DPH atd.

Je pouze na podnikateli, zda zavede všechny uvedené knihy nebo některé z nich sloučí do jedné.

7.5 Inventarizace a uzavření daňové evidence

Pravidla pro DE výslovně nestanoví povinnost inventarizace majetku a závazků.¹⁶ ZDP stanovuje poplatníkům s DE ve vazbě na inventarizaci pouze tyto povinnosti:

- a) k poslednímu dni zdaňovacího období zjistit skutečný stav:
 - zásob,
 - hmotného majetku,
 - pohledávek a závazků;
- b) o tomto zjištění provést zápis,
- c) o případné rozdíly upravit ZD (podle § 24 a § 25 ZDP).

Jedná se o velmi jednoduchou inventarizaci, kterou do konce roku 2003 museli poplatníci provádět v souladu s účetními předpisy. Poplatník vedoucí DE opět neudělá chybu, pokud bude postupovat obdobně, jako když za kalendářní rok 2003 naposledy uzavíral JÚ. DE nezavádí povinnost vyplňování přehledu o majetku a závazcích, ani povinnost přehledu o příjmech a výdajích, ani jiných výkazů, jak do konce roku 2003 stanovily účetní předpisy.

¹⁶ SEDLÁČEK, J. Daňová evidence podnikatelů 2005

Po ukončení zdaňovacího období, které je pro účely DP FO definováno jako období kalendářního roku, zjistí FO součty příjmů a výdajů a z rozdílu mezi příjmy a výdaji stanoví základ daně (§ 23 odst. 2 pís. b ZDP). Rozdíl takto zjištěných příjmů a výdajů se dále upraví podle § 5 a § 23 ZDP tak, aby došlo ke stanovení daňové povinnosti ve správné výši.

8 SROVNÁNÍ ÚČETNICTVÍ A DAŇOVÉ EVIDENCE

8.1 Hlavní rozdíly mezi daňovou evidencí a účetnictvím

Základním rozdílem mezi účetnictvím a DE je dodržování principu podvojnosti. Zatímco v účetnictví se účtuje podvojně, tzn. jakákoli operace se projeví minimálně na dvou účtech, v DE se princip podvojnosti nedodrhuje vůbec. Systém podvojnosti je v DE dodržován pouze v evidenci příjmů a výdajů o přírůstcích a úbytcích peněžních prostředků. Tam úbytek peněžních prostředků v pokladně nebo na účtu je současně výdajem a přírůstek peněžních prostředků je příjmem.

Dalším rozdílem je zjištění výsledku hospodaření. V DE zjistíme výsledek hospodaření jako rozdíl mezi příjmy a výdaji, zatímco v účetnictví jej vypočteme jako rozdíl mezi výnosy a náklady.

Další rozdíl plyne z používání účetních knih. V DE se používá hlavně evidence příjmů a výdajů, v účetnictví je to hlavní kniha, deník a knihy analytické evidence.

Co se týče časového rozlišení, ať vede firma DE či účetnictví, je třeba začlenit příjmy a výdaje do období, s nímž věcně i časově souvisí. Tento požadavek splňuje pouze účetnictví. V DE musí FO zapsat účetní případ do období, ve kterém vznikl, nikoli do období, se kterým souvisí.

Velkou zvláštnost má DE v oblasti vlastní výroby. Neúčtuje se tam o ní totiž vůbec a její výše se pouze uvádí v příloze k dani. V účetnictví se o vlastní výrobě účtuje a dokonce vstupuje do výnosů, tak zvyšuje (případně i snižuje) základ pro daň z příjmů.

Rozdílné je také účtování záloh. V DE se přijaté zálohy počítají mezi příjmy zahrnované do ZD a placené zálohy jako daňově uznatelné výdaje. To neplatí pro zálohy na dlouhodobý majetek, které jsou daňově neuznatelné. V účetnictví se přijaté zálohy evidují jako závazky a placené zálohy jako pohledávky.

Rozdílný je i výpočet daně z příjmů. Pokud podnikatel používá DE, je samostatně podnikající osobou nebo vlastníkem podniku jednotlivce. V obou případech nezdaňuje své zisky daní z příjmů právnických osob, pouze daní z příjmů fyzických osob. Naproti tomu, pokud podnikatel účtuje v účetnictví, může za určitých podmínek provozovat jakoukoli formu podnikání. V případě, že provozuje živnost, provádí výpočet DP stejně jako v DE s tím rozdílem, že namísto příjmů a výdajů počítá s výnosy a náklady.

8.2 Výhody daňové evidence

Výhodou DE je především daňový aspekt, který se odráží v evidenci výdajů spojených s nákupem zásob přímo do výdajů na dosažení, zajištění a udržení příjmů, a to bez ohledu na jejich spotřebu. Dále se zde „účtuje“ o příjmech z prodeje výrobků a zboží až v okamžiku obdržení platby od odběratelů. Tím se zabrání zdaňování nezinkasovaných příjmů. Další výhodou daňové evidence je možnost splatit všechny závazky na konci roku a tím snížit daňový základ a následně výši daně. Velkou výhodou je také její jednoduchost a časová nenáročnost, proto ji volí především drobní podnikatelé.

Naopak její velkou nevýhodou je, že nezajišťuje plnohodnotnou evidenci o majetku, o rozpracované výrobě a vyjádření správného výsledku hospodaření ve vztahu ke zdaňovacímu období.

8.3 Výhody účetnictví

Výhodou účetnictví je, že účtování je komplexní, detailní a podrobné. Prostřednictvím analytických účtů se může podnik zaměřit na oblast, kterou potřebuje. V účetnictví se nesledují pouze příjmy a výdaje, ale i výnosy a náklady. Přesněji je sledován též majetek, závazky, pohledávky a zásoby. Účetnictví je schopno poskytnout mnoho údajů důležitých pro chod firmy.

Hlavní nevýhodou účetnictví je větší metodická, technická a administrativní náročnost vyvolaná potřebou detailnějšího členění aktiv a pasiv firmy a dále principem podvojnosti, který vyžaduje evidenci vždy na dvou různých (souvztažných) účtech současně.

9 PŘEVOD DAŇOVÉ EVIDENCE NA ÚČETNICTVÍ

Přechod z DE na účetnictví je řešen novelou zákona o účetnictví č. 563/1991 Sb., Vyhláškou č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů a Přílohou č. 3 k ZDP. Přechod z DE může být dobrovolný na základě vlastního rozhodnutí podnikatele nebo povinný, v případě, kdy je to vyžadováno zákonem. Hlavními důvody pro dobrovolný přechod mohou být interní požadavky (např. pro větší informovanost) nebo externí požadavky (např. požadavek banky). Povinný přechod na účetnictví je vázán na dosažený obrat. Jedná se o obrat (dle ZDPH) za zdanitelná plnění včetně plnění osvobozených od DPH. Hranice obratu je 15 mil. Kč. Pro povinný přechod budou rozhodující 3 po sobě jdoucí roky. 1. rok je rokem testování stanoveného obratu, 2. rok je rokem přechodným, kdy se podnikatel připravuje na převedení do soustavy účetnictví. 3. rok je rok vlastního přechodu, kdy se k 1. 1. zakládají počáteční stavy rozvahových účtů a k 31. 12. tohoto roku dojde ke zdanění.¹¹ Povinnost začít účtovat je dána také okamžikem zápisu do obchodního rejstříku. Tuto povinnost ukládá FO podnikatelům OZ jestliže¹⁸:

- se jedná o zahraniční osoby,
- fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou občany České republiky nebo některého z členských států Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, pokud o zápis požádají; to platí obdobně pro fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají v některém z uvedených států trvalý pobyt, a
- další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpis,
- fyzické osoby mají povinnost zapsat se do OR vždy, pokud výše jejich výnosů nebo příjmů snížených o DPH, je-li součástí výnosů nebo příjmů, dosáhla v průměru za dvě po sobě bezprostředně následující účetní období částku 120 mil. Kč, nebo
- provozují živnost průmyslovým způsobem.

Povinnost účtování z tohoto titulu nastává již ode dne tohoto zápisu.

Podnikatel, který přešel z DE na účetnictví musí v soustavě účetnictví setrvat 5 let, i když se mu sníží obrat pod stanovenou hranici. Před lhůtou 5 let je možno vedení účetnictví ukončit jedině ukončením činnosti. V tomto případě je třeba vypořádat dosud neuplatněné rozdíly vyplývající z převodu DE na účetnictví.

¹¹ MAŠKOVÁ, I. Přechod podnikatelů z daňové evidence na účetnictví

¹⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 34

9.1 Účetní postup

Účetní postup přechodu z DE na účetnictví je uveden v § 61b vyhlášky 500/2002 Sb., v jejím novelizovaném znění č. 397/2005 Sb. s účinností od 5. 10. 2005, popř. 1. 1. 2006.

Prvním krokem je provedení inventury a vyhotovení inventurních soupisů, neboli zjištění skutečných stavů k poslednímu dni vedení DE. Při tom se bude vycházet z peněžního deníku, bankovních výpisů, knih pohledávek a závazků, inventárních karet majetku a zásob, rezerv, leasingu, mzdové evidence apod.

Jednotlivé složky majetku a závazků se následně ocení dle § 24 a 25 ZoÚ. Např. hmotný a nehmotný majetek, zásoby, podíly, cenné papíry, deriváty a pohledávky při nabytí za úplatu se ocení pořizovací cenou; zásoby, hmotný a nehmotný majetek vytvořený vlastní činností vlastními náklady; peněžní prostředky, ceniny, pohledávky při vzniku a závazky jejich jmenovitými hodnotami; majetek nabytý bezúplatně nebo jehož vlastní náklady na jeho vytvoření vlastní činností nelze zjistit se ocení reprodukční pořizovací cenou. U odpisovaného majetku se celková suma dosud uplatněných daňových odpisů zachytí v účtových skupinách 07, 08 nebo 09. Hodnota těchto účtů je dána součtem uplatněných odpisů podle ZDP.¹⁷

Následně se zjištěné stavy jednotlivých složek majetku, závazků, rezerv a oceňovacích rozdílů k úplatně nabytému majetku k prvnímu dni účetního období převedou jako počáteční zůstatky příslušných rozvahových účtů.

Po zaúčtování počátečních zůstatků rozvahových účtů vznikne téměř ve všech případech rozdíl mezi celkovou hodnotou aktiv a pasiv. Aby byla naplněna bilanční rovnice, provede se vyrovnání tohoto rozdílu účtováním na účet 491 – Účet individuálního podnikatele. V rámci tohoto účtu může vzniknout jak aktivní, tak i pasivní zůstatek.⁹

9.1.1 Technika účtování přechodu z DE na účetnictví v průběhu účetního období

Jak již bylo řečeno významným titulem pro vznik povinnosti začít účtovat je zápis do obchodního rejstříku. Povinnost účtování z tohoto titulu nastává již ode dne tohoto zápisu a nikoliv tradičně až od počátku následujícího účetního období. Pokud podnikateli reálně hrozí, že se bude muset v blízké době zapsat do obchodního rejstříku (např. z důvodu přechodu na živnost provozovanou průmyslovým způsobem), je vhodné, aby

¹⁷ Vyhláška č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, § 61b

⁹ MACHALA, O. Přechod na vedení účetnictví k 1. 1. 2006

začal vést účetnictví dobrovolně již k 1. 1. kalendářního roku, kdy by mu tato povinnost stejně vznikla z titulu zápisu do obchodního rejstříku. Pokud toto neučiní, bude pro něj složitější vypočítat základ daně a sestavit daňové přiznání za daný rok, protože do dne registrace bude základem DE a poté do konce roku již účetnictví.

Možným způsobem, jak se vypořádat s tímto problémem, je tu část účetního období vedenou v DE dodatečně celou zpětně zaúčtovat do účetnictví. Tento postup je ale pracný a tudíž vhodný pouze u firem s malým počtem účetních dokladů.

Problémem převodu v průběhu účetního období je vykázání výsledkových účtů, které nejsou součástí převodového můstku. Je třeba v hlavní knize doplnit obraty na výsledkových účtech jiným způsobem, a to pomocí účtu 395 – Vnitřní zúčtování.⁵ Do nové hlavní knihy tak lze pořídit celkové obraty z peněžního deníku jako obraty předešlého měsíce.

- obraty nákladových účtů 5xx/395
- obraty výnosových účtů 395/6xx

Například pokud tržby v DE za první půlrok činí 150 000 Kč a od 1. 7. máme povinnost vést účetnictví, do hlavní knihy v účetnictví tyto tržby zaúčtujeme jako celkový obrat za měsíc červen, a to takto: 395/6xx 150 000 Kč.

Zůstatek účtu 395, který představuje výsledek hospodaření, musí být nulový, proto je třeba tento zůstatek přeúčtovat na účet 491 – Účet individuálního podnikatele.

- v případě zisku 491/395
- v případě ztráty 395/491

Další možností by mohlo být i přímé účtování proti účtu 491 se samostatnou analytikou.

- obraty nákladových účtů 5xx/491.AE
- obraty výnosových účtů 491.AE/6xx

U plátců DPH je potřeba dodržet a mít řádnou návaznou evidenci DPH a účetnictví. V případě pořízení celkových obrátů z daňové evidence jako obraty účtů, je nutné prokázat správnost DPH podle původní DE.

9.2 Daňový postup

Daňový postup přechodu z DE na účetnictví řeší příloha č. 3 ZDP. V Příloze č. 3 jsou popsány konkrétní úpravy základu daně při přechodu z DE na vedení účetnictví. Tyto

⁵ DUŠEK, J. Převod daňové evidence na vedení účetnictví

úpravy základu daně se zahrnou vždy do zdaňovacího období, ve kterém je vedení účetnictví zahájeno. Při přechodu na vedení účetnictví 1. 1. 2006 tak tyto úpravy ovlivní základ daně za zdaňovací období roku 2006.

Úpravy základu daně spočívají jednak v jeho zvýšení o hodnotu určených složek majetku a jednak v jeho snížení o hodnotu určených složek závazků. Konkrétně se základ daně zvýší o hodnotu zásob, cenin, poskytnutých záloh (s výjimkou záloh na pořízení hmotného majetku), pohledávek, které by při úhradě byly zdanitelným příjmem a snižuje se o hodnotu přijatých záloh, závazků, které by při úhradě byly výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů.⁹ Jedná-li se o plátce DPH, rozumí se pro účely tohoto postupu hodnotou závazku hodnota bez DPH, byl-li uplatněn odpočet DPH; hodnotou pohledávky se rozumí hodnota bez DPH, byla-li splněna daňová povinnost na výstupu.¹⁰

9.3 Převodový můstek

Přechod z DE na účetnictví se provádí pomocí převodového můstku. Jakýkoliv převodový můstek musí splňovat základní principy účetnictví. Správnost převodu lze doložit pouze převodovým můstkem s účtováním MD, D a s uvedením dopadu do daňového základu.⁵

Převodový můstek lze provést ve více etapách z pohledu rozčlenění na analytické účty, kdy v první etapě se provádí převod jen na účty syntetické a v druhé etapě se u každého syntetického účtu určí potřebná analytika. Při jednoduchém převodovém můstku lze provést obě etapy zároveň.

Tabulka č. 2

Příklady převodu

ZD = základ daně (A = daňový případ, N = nedaňový případ)

Č.	Text	Účet	ZD	MD	D
1.	PS pokladny, valutové pokladny	211	N	x	
2.	PS běžných, termínovaných a devizových účtů	221	N	x	
3.	Průběžná položka PŘÍJEM z pokladny či banky	261	N		x
4.	Průběžná položka VÝDEJ z pokladny či banky	261	N	x	

⁹ MACHALA, O. Přechod na vedení účetnictví k 1. 1. 2006

¹⁰ MACHOVÁ, H. Přechod z daňové evidence na účetnictví

⁵ DUŠEK, J. Převod daňové evidence na vedení účetnictví

5.	PS krátkodobého úvěru, kr. devizového úvěru	231	N		x
6.	PS eskontního úvěru	232	N		x
7.	PS dlouhodobého úvěru, dl. devizového úvěru	461	N		x
8.	Poskytnutá půjčka krátkodobá	378	N	x	
9.	Poskytnutá půjčka dlouhodobá	069	N	x	
10.	Přijatá půjčka krátkodobá	249	N		x
11.	Přijatá půjčka dlouhodobá	479	N		x
12.	Podíly: - s rozhodujícím vlivem - s podstatným vlivem - ostatní	061	N	x	
		062	N	x	
		063	N	x	
13.	Nezaplacený závazek z vkladů	367	A		x
14.	Nezapl. závazky z obchodního styku krátkodobé	321	A		x
15.	Nezapl. závazky z obchodního styku dlouhodobé	479	A		x
16.	Nezapl. závazky - část pro soukromé účely	321	N		x
17.	Nezapl. závazky - celý závazek nedaňový	379	N		x
18.	Nezapl. pohledávky z obchodního styku (dl.i kr.)	311	A	x	
19.	Pohledávky vůči pojišťovně - za škodu nedaňovou - za škodu daňovou	378	N	x	
		378	A	x	
20.	Opravná položka k pohledávkám (dle ZoR, § 8 a 8a)	391	A		x
21.	Poskytnuté provozní zálohy	314	A	x	
22.	Přijaté zálohy - krátkodobé - dlouhodobé	324	A		x
		475	A		x
23.	Poskytnutá záloha - na DHM - na DNM	051	N	x	
		052	N	x	
24.	Penalizační faktura z obchodní styku - došlá - vydaná	325	N		x
		315	N	x	
25.	Pohledávka za zaměstnancem	335	A	x	
26.	Neuhrazené závazky vůči zaměstnancům	333	A		x
27.	Sociální a zdrav. pojištění hrazené zaměstnancem (pokud bude uhrazeno do 31. 1.)	336	A		x
28.	Daň ze závislé činnosti	342	A		x
29.	Srážky z platu (spoření, pojištění, výživné, ...)	379	A		x
30.	Částka k výplatě zaměstnanci	331	A		x
31.	Sociální a zdrav. pojištění podnikatele (pokud bude uhrazeno do 31. 1.)	336	A		x
32.	Daňová povinnost - daň z příjmů - DPH - spotřební daň - silniční daň	341	N		x
		343	N		x
		345	N		x
		345	A		x
33.	Zaplacené zálohy - daň z příjmů - silniční daň, spotřební daň	341	N	x	
		neuvádí se			

34.	Nárok na vrácení daně - daň z příjmů	341	N	x	
	- DPH	343	N	x	
	- spotřební daň	345	N	x	
	- silniční daň	345	A	x	
35.	Nakupované zásoby - materiál na skladě	112	A	x	
	- zboží na skladě a v prodejnách	132	A	x	
36.	Zásoby vlastní výroby - nedokončená výroba	121	A	x	
	- polotovary	122	A	x	
	- výrobky	123	A	x	
37.	Nakoupené zásoby na cestě - materiál	119	A	x	
	- zboží	139	A	x	
38.	Nevyfakturované dodávky	389	A		x
39.	Ceniny (zaplacené i nezaplacené)	213	A	x	
40.	Dlouhodobý hmotný majetek - odpisovaný	02x	N	x	
	- neodpisovaný	03x	N	x	
41.	Oprávký k DHM	08x	N		x
42.	Dlouhodobý nehmotný majetek	01x	N	x	
43.	Oprávký k DNM	07x	N		x
44.	Majetkové cenné papíry - krátkodobé	251	N	x	
	- dlouhodobé	069	N	x	
45.	Finanční leasing	381	N	x	
46.	Zákonné rezervy	451	N		x
47.	Směnky k inkasu	312	A	x	
48.	Eskont směnky	313	A	x	
49.	Směnky k úhradě - krátkodobé	322	A		x
	- dlouhodobé	478	A		x

Zdroj: DUŠEK, J. Převod daňové evidence na vedení účetnictví

9.4 Kontroly převodu DE na účetnictví a nejčastější chyby

Kontroly převodu by měly odpovídat zásadám komplexnosti, účetní a daňové správnosti.⁵ Měly by se zaměřit na nejčastější chyby, které při převodu nastávají. Měla by se provést **kontrola podvojnosti**, kdy součet všech účtů strany MD se musí rovnat součtu všech účtů strany D. Důležitá je také **kontrola návaznosti**, kdy hodnoty výkazu o majetku a závazcích v posledním daňovém přiznání musí souhlasit s odpovídajícími zůstatky účtů po převodu. Hodnoty majetku či závazků, které nebyly obsaženy v tomto výkazu, musí souhlasit s inventurními stavů. Dále se provádí **kontrola úplnosti**, podle které vše, co je

⁵ DUŠEK, J. Převod daňové evidence na vedení účetnictví

předmětem podnikání, musí být zachyceno v účetní evidenci (např. i hodnota vypůjčeného majetku). Je také nutné zkontrolovat, že vložené hodnoty skutečně odpovídají převodovému můstku. Zůstatky knih analytické evidence musí přesně odpovídat zůstatkům na jednotlivých účtech v hlavní knize účetnictví. Protože převod DE na účetnictví je především věcí daňovou, je nutné zkontrolovat, zda jednotlivé položky jsou správně určeny jako daňové či nedaňové.

Nejčastějšími účetními chybami při převodu jsou **chyby z neznalosti náplně podvojného účtu** (např. poskytnuté zálohy jsou účtovány na účtu 324 – Přijaté zálohy). Pokud použitý nesprávný účet nemá daňový dopad, jedná se skutečně jen o chybu metodickou, která se dá lehce kdykoliv i dodatečně opravit. Dalšími účetními chybami při převodu jsou **chyby z neznalosti účetní metodiky podvojného účetnictví** (např. na účtu 022 – SMV a soubory movitých věcí uvedena zůstatková cena). Nejcitelnějšími chybami jsou **chyby daňové**. Může se jednat o chyby v neprospěch i ve prospěch poplatníka, tzn. zdaní se zbytečně to, co by se zdanit nemuselo nebo se nezdaní to, co se zdanit mělo. Většinou se chybí u ojedinělých specifických případů. Také může docházet k **záměrnému zkreslení hodnot** převodu, např. záměrné vynechání starých neuhrazených pohledávek.

9.5 Daňový dopad převodu z DE na účetnictví

Přechod z DE (rok 2005) na účetnictví (rok 2006) bude mít daňové dopady až v roce 2006. Zatímco účetně bude přechod realizován k 1. 1. 2006, daňově bude vyřešen až k 31. 12. 2006. Daňové dopady přechodu budou realizovány až při vyplňování daňového přiznání, ve kterém budou jednotlivé položky uvedeny jako částky zvyšující nebo snižující základ daně (viz kapitola 9.2). Nepodává se žádné samostatné daňové přiznání z převodového můstku, popř. ke dni převodového můstku. Po vytvoření převodového můstku mohou podnikatelé ihned zjistit daňový dopad z převodu a to tak, že zjistí rozdíl mezi stranami MD a D u daňových účetních případů. Pokud je tento rozdíl kladný, dojde k navýšení základu daně a naopak, pokud je záporný, dojde ke snížení základu daně. Tato úprava základu daně umožní přejít při zjišťování základu daně z rozdílu mezi příjmy a výdaji (v DE) na rozdíl mezi výnosy a náklady (v účetnictví), a tak zabráni dvojímu zdanění příjmů (výnosů) či k dvojímu uplatnění výdajů (nákladů). K dvojímu zdanění může dojít například u těchto položek:

- zásoby a ceniny na skladě – pokud by nedošlo k dodanění zásob, byl by ZD z titulu stejných zásob snížen dvakrát, nejprve již při jejich pořízení v rámci DE a podruhé při jejich vydání do spotřeby v rámci účetnictví,⁷
- poskytnuté zálohy – poskytnuté zálohy jako výdaj byly již uplatněny v režimu DE, mohlo by dojít k opakovanému uplatnění, protože v účetnictví se objeví v nákladech částky faktur v plné výši (nesnížené o zálohy),
- pohledávky – pohledávky v DE nezvyšují základ daně při svém vzniku, jsou zdanitelným příjmem až v případě inkasa, v účetnictví je ale situace opačná. Zdanitelný výnos vzniká již při vzniku pohledávky, pozdější úhrada bude zaúčtována jako snížení pohledávky a zvýšení finančních prostředků, tudíž se ve výnosech, které zvyšují základ daně se neobjeví. Pohledávky vzniklé v režimu DE a uhrazené až v režimu účetnictví by prakticky nebyly zdaněny.
- přijaté zálohy – částky přijatých záloh byly již zdaněny v rámci DE. Mohlo by dojít k opakovanému zdanění, protože v účetnictví se do výnosů dostanou celkové částky vydaných faktur (nesnížené o přijaté zálohy).
- závazky – závazky vznikly na základě přijatých faktur, které v DE neovlivnily základ daně. Ten by ovlivnila až jejich úhrada. V účetnictví naopak úhrada faktur základ daně neovlivní. V daňových nákladech se tudíž tyto částky neobjeví. Mohlo by tedy dojít k tomu, že některé náklady nebudou vůbec uplatněny.

9.6 Zmírnění daňového dopadu přechodu z DE na účetnictví

V případě mnoha poplatníků by přechod z DE na vedení účetnictví a úprava základu daně vedly k výraznému jednorázovému zvýšení základu daně z příjmů, což by bylo spojeno s nepříznivými ekonomickými dopady v důsledku povinnosti jednorázového odvodu značné finanční částky v podobě daně. Navíc by došlo k faktické kumulaci základu daně a vzhledem k progresivní sazbě daně i k výrazně vyššímu procentnímu zdanění, neboť zvyšující částky (zásoby, pohledávky atd.) se kumulovaly několik let.⁹

Zmírnění daňového dopadu z převodu je možné pomocí časového rozložení zdanění zásob a pohledávek. Pro zmírnění daňového dopadu přechodu lze využít ustanovení § 23 odst. 14 ZDP, které umožňuje hodnotu zásob a pohledávek, které poplatník evidoval v době zahájení vedení účetnictví, zahrnout do základu daně buď

⁷ Kolektiv autorů Daňová evidence 2005

⁹ MACHALA, O. Přechod na vedení účetnictví k 1. 1. 2006

jednorázově nebo postupně po dobu 9 následujících zdaňovacích období. Přitom skutečně musí být hodnota zásob a pohledávek do základu daně zahrnována opravdu po 9 zdaňovacích období, a nikoliv například jenom po 8. ZDP ukládá zahrnovat hodnotu zásob a pohledávek do základu daně postupně a nikoliv rovnoměrně, takže záleží pouze na poplatníkovi, jakou část hodnoty pohledávek a zásob v každém zdaňovacím období do základu daně zahrne.

9.7 Minimalizace daňového dopadu

Existuje několik možností, jak ještě před samotným přechodem minimalizovat daňový dopad z převodu DE na účetnictví:

- minimalizovat stav zásob a snažit se udržet jejich optimální stav,
- minimalizovat stav neuhrazených daňových pohledávek, nezapomenout je vymáhat,
- mít řádně přihlášené všechny pohledávky u soudu ve lhůtě stanovené usnesením soudu o prohlášení konkursu nebo povolení vyrovnání,
- stav neuhrazených závazků není nutné minimalizovat, ale je potřeba si uvědomit, že i dodavatel může mít povinnost přechodu z DE na účetnictví a bude se tedy řídit pravidlem minimalizace pohledávek.

Není možné minimalizovat daňový dopad nepoctivým vykázáním především zásob či ztrátou pohledávek z knihy pohledávek. Takovýto postup je nelegální.

10 CÍL A METODIKA PRÁCE

Cílem diplomové práce je analyzovat systém daňové evidence a účetnictví z hlediska současných legislativních změn, nastínit vývoj účetnictví a daňové evidence a zejména provést rozbor problematiky přechodu z daňové evidence na účetnictví.

K řešení tohoto cíle bylo potřeba prostudovat dostupnou odbornou literaturu. Popisu dané problematiky je věnována teoretická část diplomové práce.

Přechod z daňové evidence na účetnictví je aktuální téma u podnikatelů, kterým již pro řízení nestačí informace poskytované daňovou evidencí a u nově vznikajících účetních jednotek, které jsou definovány v § 1 odst. 2 ZoÚ.

Přechod z daňové evidence na účetnictví řeší odděleně účetní postup a daňový postup. Účetní postup je upraven vyhláškou č. 500/2002 Sb. v jejím novelizovaném znění. Podle tohoto postupu se zjistí v daňové evidenci stavy jednotlivých složek majetku a závazků, ocení se podle § 24 a 25 ZoÚ a k prvnímu dni účetního období se převedou jako počáteční zůstatky příslušných rozvahových účtů. Daňový postup vychází z Přílohy č. 3 k ZDP. Podle této přílohy je nutné v období, ve kterém bylo zahájeno účetnictví, zvýšit základ daně o hodnotu zásob, cenin, poskytnutých záloh (s výjimkou záloh na hmotný majetek), hodnotu pohledávek, které by při úhradě byly zdanitelným příjmem a současně snížit o hodnotu přijatých záloh a hodnotu závazků, které by při úhradě byly výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Tato úprava pro podnikatele mnohdy znamená značné zvýšení daňové povinnosti. Pro zmírnění daňového dopadu může podnikatel využít ustanovení § 23 odst. 14 ZDP, podle kterého lze daňový dopad z převodu zásob a pohledávek rozložit postupně po 9 následujících zdaňovacích obdobích.

Cílem praktické části diplomové práce je provést převod z daňové evidence na účetnictví u konkrétního podnikatele. Vyjádřit daňový dopad z převodu, doporučit možný způsob rozložení tohoto dopadu za účelem zmírnění daňové povinnosti. A zhodnotit, zda je tento přechod pro daného podnikatele vhodný.

Prvotním úkolem je seznámit se s vedením daňové evidence u konkrétního podnikatele a na základě poznatků z odborné literatury provést veškeré kroky potřebné pro převod daňové evidence na účetnictví.

Dalším úkolem praktické části je na základě převodového můstku vypočítat rozdíl z přechodu, o který bude vyšší, případně nižší daňový základ a tím pádem i daňová povinnost za první rok vedení účetnictví.

11 PŘECHOD Z DAŇOVÉ EVIDENCE NA ÚČETNICTVÍ NA KONKRÉTNÍM PŘÍKLADU

Pro vlastní přechod z DE do účetnictví je použit ilustrační souvislý příklad podnikatele FO, který začal podnikat na základě živnostenského oprávnění.

11.1 Souvislý příklad na vedení daňové evidence

11.1.1 Zadání příkladu

Podnikatel hodlá zahájit činnost po obdržení živnostenského listu. K platbě daní (DP FO, DPH, silniční daň) se registruje na finančním úřadě.

- 1) Dne 25. 8. uhradil podnikatel správní poplatek za vydání živnostenského listu ve výši 1 000Kč.
- 2) Dne 15. 9. zaplatil advokátovi poplatky za poradenskou činnost související se zahájením činnosti v částce 6 500 Kč.
- 3) Dne 25. 9. měl drobné výlohy související se získáním živnostenského oprávnění ve výši 750 Kč.
- 4) Od 1. 9. si pronajal sklad + menší nebytové prostory, měsíční nájem činí 14 000 Kč. Částka je splatná vždy k 26. První splátku nájemného uhradil 25. 9.
- 5) Po dohodě s pronajímatelem provedl technické zhodnocení skladu, za které uhradil stavební firmě 65 400 Kč. dne 26. 9.
- 6) Dne 27. 9. nakoupil materiál určený k výrobě (do zahájení činnosti nebyl dán do spotřeby):

Druh	Měrná jednotka	Počet jednotek	Cena za měrnou jednotku (v Kč)
Vlasy – buk (300x50x21)	m ²	25	540
Vlasy – javor (400x50x21)	m ²	20	600
Lepidlo (20 kg/balení)	ks	1	800

Podkladní rošt	m ²	50	140
Lišta	m	50	35
Ošetrovací olej (5 l/balení)	ks	1	900
Celková cena 35 950			

- 7) Za cesty uskutečněné v souvislosti se zahájením podnikání uhradil celkem 4 500 Kč.
- 8) Dne 1. 10. podnikatel obdržel živnostenské oprávnění a registroval se na finančním úřadě. Podnikatel se registroval jako plátce DPH. Podnikatel má také povinnost registrovat se do osmi dnů na OSSZ a na příslušné zdravotní pojišťovně jako OSVČ a uhradit zálohové pojistné za běžný měsíc. Výše souhrnného pojistného činí v tomto případě 2 000 Kč (stanoveno dobrovolně).
- 9) K datu zahájení činnosti (1. 10.) vložil do pokladny 92 000 Kč, otevřel si běžný účet a vložil na něj 18 000 Kč. Do podnikání vložil osobní automobil v reprodukční pořizovací ceně 198 000,-, stolní pilu v reprodukční pořizovací ceně 41 000 Kč.
- 10) Dne 6. 10. podnikatel uzavřel s bankou smlouvu o provozním úvěru v částce 140 000 Kč, který mu bude do 5 dnů od uzavření smlouvy převeden na BÚ. První splátka musí být uhrazena do 20. 10. ve výši 35 000 Kč. Další splátky bude hradit ročně, vždy nejpozději do 20. 10.
- 11) Dne 11. 10. podnikatel nakoupil a dovezl materiál za hotové od neplátce DPH v celkové částce 9 960 Kč (mozaikové parkety – tabulový vzor (nature) 498 Kč/ks). Materiál byl uložen do skladu.
- 12) Dne 11. 10. nakoupil za hotové od plátce DPH tento majetek:
- vrtačku za 4 450 Kč bez DPH, DPH je 845,50,
 - el. hoblík za 4 955 Kč bez DPH, DPH je 941,50,
 - brusku za 4 126 Kč bez DPH, DPH je 784 Kč.
- Majetek byl vydán do spotřeby (výdejka č. 1).

13) Dne 12. 10. vydal dle výdejky č. 2 ze skladu do spotřeby tento materiál:

Materiál	Karta	Měrná jednotka	Množství
Vlysy – buk (300x50x21)	Z1	m ²	20
Lepidlo (20 kg/balení)	Z3	ks	0,5
Podkladní rošt	Z4	m ²	20
Lišta	Z5	m	18

14) Dne 12. 10. došel bankovní výpis č. 1. Podle něj bylo 6. 10. uhrazeno pojistné ve výši 2 000,- a 10. 10. byla převedena částka provozního úvěru na bankovní účet podnikatele.

15) Dne 15. 10. byla vystavena faktura č. 1 na služby výrobní povahy ve výši 35 700 Kč s DPH. Faktura byly proplacena v hotovosti ten samý den.

16) Dne 20. 10. vydal podnikatel dle výdejky č. 3 do spotřeby tento materiál:

Materiál	Karta	Měrná jednotka	Množství
Mozaikové parkety – tabulový vzor (nature)	Z7	m ²	20
Lepidlo (20kg/balení)	Z3	ks	0,5
Podkladní rošt	Z4	m ²	20

17) 22. 10. vystavil podnikatel objednávku na nákup počítače v částce 57 120 Kč.

18) 22. 10. uzavřel smlouvu se zasílatelskou firmou o dodání a převzetí výše uvedeného počítače.

19) 22. 10. došel výpis z běžného účtu č. 2, podle kterého byla dne 20. 10. zaplacená splátka úvěru ve výši 35 000,-, úrok z úvěru ve výši 21 000,-.

20) Dne 25. 10. vystavil podnikatel fakturu č. 2 za služby výrobní povahy v částce 43 041 Kč včetně DPH (19 %).

21) Dne 25. 10. zasílatelská firma dovezla počítač v hodnotě 48 000 Kč.

- 22) Dne 26. 10. došla faktura za počítač v hodnotě 57 120 Kč včetně DPH (19 %).
- 23) Dne 27. 10. došla faktura za dopravu počítače od neplátce za 1 100 Kč. Počítač byl ten samý den zařazen do užívání.
- 24) Dne 27. 10. podnikatel nakoupil poštovní známky v hodnotě 240 Kč, které ihned nespotřeboval.
- 25) Dne 27. 10. si podnikatel vybral z pokladny částku 10 000 Kč na osobní spotřebu.
- 26) Dne 27. 10. si vzal z pokladny zálohu na drobné výdaje ve výši 1 000 Kč.
- 27) Dne 31. 10. byla vyúčtována záloha – souhrn daňových dokladů za kancelářské potřeby činil 952 Kč včetně DPH (19 %). Kancelářské potřeby byly dány rovnou do spotřeby.
- 28) Dne 31. 10. spotřeboval známky na rozesílání reklamních materiálů – výdej cenin v hodnotě 240 Kč.
- 29) Podnikatel přijal do hlavního pracovního poměru zaměstnance s nástupem 1. 11.
- 30) Od 1. 11. si podnikatel pronajal pozemek – parkoviště před provozovnou. Měsíční nájemné činí 6 000 Kč a musí být zapláceno vždy do 10. dne předchozího měsíce. První splátku nájemného zaplatil po dohodě 1. 11. v hotovosti.
- 31) Dne 2. 11. došel výpis z běžného účtu č. 3, podle kterého bylo 25. 10. uhrazeno nájemné skladu ve výši 14 000 Kč, 28. 10. byla uhrazena FAV č. 2 v částce 43 041 Kč, 28. 10. byla uhrazena FAP č. 1 ve výši 57 120 Kč a FAP č. 2 ve výši 1 100 Kč. Ke dni 31. 10. si banka strhla poplatky ve výši 250 Kč.
- 32) Dne 9. 11. věnoval psímu útulku dar ve výši 10 000 Kč

33) Dne 12. 11. přišel výpis z běžného účtu č. 4, podle kterého byla uhrazena 10. 11. záloha na pojistné ve výši 2 000 Kč a nájemné za pozemek 6 000 Kč.

34) Dne 18. 11. vystavil fakturu č. 3 za zprostředkovatelské služby ve výši 14 875 Kč včetně DPH (19 %).

35) Dne 20. 11. nakoupil (od neplátce) a dovezl za hotové tento materiál:

Druh	Měrná jednotka	Počet jednotek	Cena za měrnou jednotku (v Kč)
Lepidlo (20 kg/balení)	ks	3	800
Podkladní rošt	m ²	20	140
Celková cena 5 200			

36) 21. 11. za pracovní cestu uhradil 500 Kč.

37) 25. 11. vydal následující materiál do spotřeby:

Materiál	Karta	Měrná jednotka	Množství
Vlysy - javor (400x50x21)	Z2	m ²	15
Lepidlo (20kg/balení)	Z3	ks	0,5
Podkladní rošt	Z4	m ²	15
Ošetrovací olej	Z6	ks	0,5

38) Dne 27. 11. vydal fakturu za službu výrobní povahy v částce 55 198 Kč včetně DPH (19 %).

39) Dne 2. 12. došel výpis z běžného účtu č. 5, podle kterého bylo dne 25. 11. uhrazeno měsíční nájemné za sklad ve výši 14 000 Kč. Dne 30. 11. byla podle výpisu z běžného účtu uhrazena faktura č. 3 za zprostředkovatelské služby ve výši 14 875 Kč a banka si strhla poplatky ve výši 250 Kč.

40) 8. 12. podnikatel převedl z účtu do pokladny částku 30 000 Kč.

41) Byla vypočtena měsíční mzda zaměstnance za listopad ve výši 26 400 Kč. Pracovník podepsal prohlášení k dani dle § 38k odst. 4 ZDP. Jedná se o pracovníka v hlavním pracovním poměru, který nevyživuje žádné dítě ve společné domácnosti, ani nemá nárok na žádné další výhody.

Výpočet čisté mzdy zaměstnance:

Položka	Kč
Hrubá mzda	26 400
Sociální pojistné – 8,0 %	2 112
Zdravotní pojistné – 4,5 %	1 188
Základ daně	23 100
Nezdanitelné částky (§ 15, 1a ZDP)	3 170
Zdanitelná mzda	19 930 = 20 000
Záloha na daň	3 635
Čistá mzda	19 465

Pozn.: Tato tabulka spolu s dalšími údaji o zaměstnanci slouží zároveň jako mzdová evidence.

Výpočet odvodů pojistného za zaměstnance:

Položka	Kč
Zaměstnavatel – sociální poj. (26 %)	6 864
Zaměstnavatel – zdravotní poj. (9 %)	2 376
Zaměstnanec – sociální poj. (8 %)	2 112
Zaměstnanec – zdravotní poj. (4,5 %)	1 188
Celkový odvod sociálního pojištění	8 976
Celkový odvod zdravotního pojištění	3 564

42) Dne 10. 12. byl zaměstnanci vyplacen doplatek mzdy v hotovosti ve výši 19 465 Kč.

43) Dne 12. 12. došel výpis z běžného účtu č. 6, podle kterého byla převedena částka 30 000 Kč do pokladny. 10. 12. bylo uhrazeno nájemné pozemku v částce 6 000 Kč a faktura č. 4 ve výši 55 198 Kč, byl proveden odvod pojistného z mezd ve výši 8 976 Kč na SZ a 3 564 Kč na ZP, zároveň byla uhrazena záloha na daň z příjmů

sražená zaměstnanci ve výši 3 635 Kč a odvedeno pojistné podnikatele ve výši 2 000 Kč.

44) Dne 12. 12. nakoupil v hotovosti od neplátce DPH následující materiál:

Druh	Měrná jednotka	Počet jednotek	Cena za měrnou jednotku (v Kč)
Vlysy – javor (400x50x21)	m ²	45	600
Mozaikové parkety - tabulový vzor (nature)	m ²	20	498
Podkladní rošt	m ²	60	140
Ošetřovací olej (5 l/balení)	ks	2	900
Celková cena 47 160			

45) Dne 14. 12. restauraci zaplatil za pohoštění zákazníka účet ve výši 550 Kč.

46) Dne 14. 12. byl vydán následující materiál do spotřeby:

Materiál	Karta	Měrná jednotka	Množství
Mozaikové parkety - tabulový vzor (nature)	Z2	m ²	15
Lepidlo	Z3	ks	0,5
Podkladní rošt	Z4	m ²	16
Lišta	Z5	m	18
Ošetřovací olej	Z6	ks	1

47) Dne 14. 12. zaplatil složenkou silniční daň ve výši 1 800 Kč.

48) Dne 15. 12. dle výplatní listiny byla pracovníkovi oproti podpisu vyplacena záloha na mzdu v hotovosti za prosinec ve výši 12 000 Kč.

49) Dne 16. 12. si podnikatel vybral 15 000 Kč z pokladny pro osobní spotřebu.

50) Dne 20. 12. uzavřel smlouvu o pronájmu skladu na období od 1. 1. 2006 do 30. 6. 2006, přičemž nájemné ve výši 75 000 Kč za toto období bude odloženo – splatnost až dne 28. 2. 2006. Zároveň podnikatel vypověděl k 1. 1. 2006 smlouvu o pronájmu pozemku před provozovnou.

51) Dne 20. 12. přijal podnikatel fakturu za poradenské služby ve výši 4 760 Kč včetně DPH (19 %).

52) Dne 20.12. vydal fakturu za výrobní služby ve výši 65 926 Kč včetně DPH (19 %).

53) Konečný bankovní výpis z 21. 12. 2005 na poplatky za vedení účtu ve výši 250 Kč a úroky z vkladu na účtu v částce 50 Kč.

11.1.2 Zpracování operací

V tomto příkladu je zobrazen postup vedení daňové evidence podnikatele, která zajišťuje zjištění základu daně z příjmů ve smyslu ZDP. Podnikatel oceňuje dlouhodobý hmotný majetek, drobný hmotný majetek a zásoby pořizovací cenou (cena, za kterou byl majetek pořízen a náklady související s jeho pořízením), pohledávky a závazky jmenovitou hodnotou. Hmotný majetek vložený podnikatelem je oceněn reprodukční pořizovací cenou. Při výdeji zásob do spotřeby podnikatel používá ocenění metodou FIFO (první do skladu – první ze skladu).

Evidence č. 1

Firma:			
Přehled úprav příjmů a výdajů pro zjištění základu daně z příjmů rok 2005			
Číslo operace	Text	Kč	Doklad
1	Poplatek za živnostenský list	1 000	stvrzenka
2	Výdaje souv. se zahájením činnosti - poradenské služby	6 500	stvrzenka
3	Výdaje souv. se zahájením činnosti - drobné výlohy	750	stvrzenka
4	Úhrada nájemného za sklad a nebytové prostory	14 000	faktura
6	Výdaje za nakoupené zásoby před zahájením činnosti	35 950	faktura
7	Cestovné před zahájením činnosti	4 500	vyúčtování
	Mezisoučet – výdaje před zahájením činnosti	62 700	
8	Odpisy DM	81 714	karty DM
53	Rozdělení ost. DZD po uzávěrce - úroky	50	evidence ost. DZD

Evidence č. 2 – karty dlouhodobého majetku

Karta č. 2.1

Firma:				Inventární číslo: 001	
Název: Technické zhodnocení hmotného majetku					
Další údaje: sklad a nebytové prostory					
Vstupní cena: 65 400 Kč				Datum zařazení: 1. 10. 2005	
Způsob pořízení: nákup				Doklad: uhrazená faktura	
Odpisová skupina: 5				Způsob odpisu: zrychlený	
Základní koeficient: 30					
Číslo operace	Datum odpisu	Roční odpis. sazba (koeficient odpisu)	Odpis v Kč	Zůstatková cena v Kč	Poznámka
5	31.12.2005	30	2 180	63 220	
		31			
Způsob vyřazení:				Datum vyřazení:	

Karta č. 2.2

Firma:				Inventární číslo: 002	
Název: Osobní automobil					
Další údaje:					
Vstupní cena: 198 000 Kč				Datum zařazení: 1. 10. 2005	
Způsob pořízení: vklad do obchodního majetku				Doklad:	
Odpisová skupina: 1a				Způsob odpisu: zrychlený	
Základní koeficient: 4					
Číslo operace	Datum odpisu	Roční odpis. sazba (koeficient odpisu)	Odpis v Kč	Zůstatková cena v Kč	Poznámka
9	31.12.2005	4	49 500	148 500	
		5			
Způsob vyřazení:				Datum vyřazení:	

Karta č. 2.3

Firma:				Inventární číslo: 003	
Název: Stolní pila Další údaje:					
Vstupní cena: 41 000 Kč				Datum zařazení: 1. 10. 2005	
Způsob pořízení: vklad do obchodního majetku				Doklad:	
Odpisová skupina: 1				Způsob odpisu: zrychlený	
Základní koeficient: 3					
Číslo operace	Datum odpisu	Roční odpis. sazba (koeficient odpisu)	Odpis v Kč	Zůstatková cena v Kč	Poznámka
9	31.12.2005	3	13 667	27 333	
		4			
Způsob vyřazení:				Datum vyřazení:	

Karta č. 2.4

Firma:				Inventární číslo: 004	
Název: Počítač Další údaje:					
Vstupní cena: 49 100 Kč				Datum zařazení: 27. 10. 2005	
Způsob pořízení: nákup				Doklad:	
Odpisová skupina: 1				Způsob odpisu: zrychlený	
Základní koeficient: 3					
Číslo operace	Datum odpisu	Roční odpis. sazba (koeficient odpisu)	Odpis v Kč	Zůstatková cena v Kč	Poznámka
23	31.12.2005	3	16 367	32 733	
		4			
Způsob vyřazení:				Datum vyřazení:	

Evidenční č. 3

Firma:					
Přehled pravidelných závazků (rok 2005)					
Číslo operace	Text	Frekvence plateb	Vždy ke dni	Kč	Poslední splátka
4	Nájemné za pronajaté sklad a nebyt. prostory	měsíčně	26.	14 000	
8	Platby pojistného podnikatele	měsíčně	10.	2 000	
10	Splátky provozního úvěru	ročně	20. 10.	35 000	20.10.2008
30	Nájemné pozemku	měsíčně	10.	6 000	

Evidenční č. 4 – karty materiálových zásob

Karta č. 4.1

Firma								
Název: Vlysy - buk (300x50x21)						Číslo: 001		
Cena/jednotka množství: 540 Kč/m ²								
Datum	Doklad	Příjem		Výdej		Zůstatek		Číslo operace
		v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	
27. 9.	Příjemka 01	25	13 500			25	13 500	6
27. 10.	Výdejka 02			20	10 800	5	2 700	13
Celkem								

Karta č. 4.2

Firma								
Název: Vlysy - javor (400x50x21)						Číslo: 002		
Cena/jednotka množství: 600 Kč/m ²								
Datum	Doklad	Příjem		Výdej		Zůstatek		Číslo operace
		v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	
27. 9.	Příjemka 01	20	12 000			20	12 000	6
25. 11.	Výdejka 04			15	9 000	5	3 000	37
12. 12.	Příjemka 04	45	27 000			50	30 000	44
Celkem								

Karta č. 4.3

Firma								
Název: Lepidlo (20 kg/ks)						Číslo: 003		
Cena/jednotka množství: 800 Kč/ks								
Datum	Doklad	Příjem		Výdej		Zůstatek		Číslo operace
		v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	
27. 9.	Příjemka 01	1	800			1	800	6
12. 10.	Výdejka 02			0,5	400	0,5	400	13
20. 10.	Výdejka 03			0,5	400	0	0	16
20. 11.	Příjemka 03	3	2 400			3	2 400	35
25. 11.	Výdejka 04			0,5	400	2,5	2 000	37
14. 12.	Výdejka 05			0,5	400	2	1 600	46
Celkem								

Karta č. 4.4

Firma								
Název: Podkladní rošt						Číslo: 004		
Cena/jednotka množství: 140 Kč/m ²								
Datum	Doklad	Příjem		Výdej		Zůstatek		Číslo operace
		v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	
27. 9.	Příjemka 01	50	7 000			50	7 000	6
12. 10.	Výdejka 02			20	2 800	30	4 200	13
20. 10.	Výdejka 03			20	2 800	10	1 400	16
20. 11.	Příjemka 03	20	2 800			30	4 200	35
25. 11.	Výdejka 04			15	2 100	15	2 100	37
12. 12.	Příjemka 04	60	8 400			75	10 500	44
14. 12.	Výdejka 05			16	2 240	59	8 260	46
Celkem								

Karta č. 4.5

Firma								
Název: Lišta						Číslo: 005		
Cena/jednotka množství: 35 Kč/m								
Datum	Doklad	Příjem		Výdej		Zůstatek		Číslo operace
		v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	
27. 9.	Příjemka 01	50	1 750			50	1 750	6
12. 10.	Výdejka 02			18	630	32	1 120	13
12. 12.	Výdejka 04			18	630	14	490	46
Celkem								

Karta č. 4.6

Firma								
Název: Ošetřovací olej (5 l/balení)						Číslo: 006		
Cena/jednotka množství: 900 Kč/ks								
Datum	Doklad	Příjem		Výdej		Zůstatek		Číslo operace
		v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	
27. 9.	Příjemka 01	1	900			1	900	6
25. 11.	Výdejka 04			0,5	450	0,5	450	37
12. 12.	Příjemka 04	2	1 800			2,5	2 250	44
14. 12.	Výdejka 05			1	900	1,5	1 350	46
Celkem								

Karta č. 4.7

Firma								
Název: Mozaikové parkety - tabulový vzor (nature)						Číslo: 007		
Cena/jednotka množství: 498 Kč/m ²								
Datum	Doklad	Příjem		Výdej		Zůstatek		Číslo operace
		v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	
11. 10.	Příjemka 02	20	9 960			20	9 960	11
20. 10.	Výdejka 03			20	9 960	0	0	16
12. 12.	Příjemka 04	20	9 960			20	9 960	44
14. 12.	Výdejka 05			15	7 470	5	2 490	46
Celkem								

Evidence č. 5

Firma:								
Kniha závazků (přijaté faktury) rok 2005								
Číslo operace	Datum	Doklad	Označení věřitele	Částka celkem	Datum splatnosti	Uhrazeno dne	Číslo operace	Doklad
22	26. 10.	FAP 01	Fa RETA	57 120	9. 11.	28. 10.	31	VBÚ 3
23	27. 10.	FAP 02	Fa Trans Strnad	1 100	10. 11.	28. 10.	31	VBÚ 3
50	20. 12.	Nájemní sml.	Saidl	75 000	28. 2.			
51	20. 12.	FAP 03	Fa Souhrada	4 760	3. 1.			
	31. 12.	DPH	Povinnost k DPH	21 683	25. 1.			

Firma:								
Kniha pohledávek (vydané faktury) rok 2005								
Číslo operace	Datum	Doklad	Označení věřitele	Částka celkem	Datum splatnosti	Uhrazeno dne	Číslo operace	Doklad
15	15. 10.	FAV 01	Fa Novotný	35 700	29. 10.	15. 10.	15	PP2
20	25. 10.	FAV 02	Fa Madan	43 041	8. 11.	28. 10.	31	VBÚ 3
34	18. 11.	FAV 03	Fa Cimický	14 875	2. 12.	30. 11.	39	VBÚ 5
38	27. 11.	FAV 04	Fa Auto Novák	55 198	11. 12.	10. 12.	43	VBÚ 6
52	20. 12.	FAV 05	Fa Elcom	65 926	3. 1.			

Evidence č. 6 – karty DrHM

Karta č. 6.1

Firma								
Název: Vrtačka						Číslo: 001		
Cena/jednotka množství: 4 450 Kč/ks								
Datum	Doklad	Příjem		Výdej		Zůstatek		Číslo operace
		v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	
11. 10.	Příjemka 02	1	4 450			1	4 450	12
11. 10.	Výdejka 02			1	4 450	0	0	12
Celkem								

Karta č. 6.2

Firma								
Název: El. hoblík						Číslo: 002		
Cena/jednotka množství: 4 955 Kč/ks								
Datum	Doklad	Příjem		Výdej		Zůstatek		Číslo operace
		v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	
11. 10.	Příjemka 02	1	4 955			1	4 955	12
11. 10.	Výdejka 02			1	4 955	0	0	12
Celkem								

Karta č. 6.3

Firma								
Název: Bruska						Číslo: 002		
Cena/jednotka množství: 4 126 Kč/ks								
Datum	Doklad	Příjem		Výdej		Zůstatek		Číslo operace
		v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	v MJ	v Kč	
11. 10.	Příjemka 02	1	4 126			1	4 126	12
11. 10.	Výdejka 02			1	4 126	0	0	12
Celkem								

Evidence č. 7

Firma:						
Přijaté úvěry rok 2005						
Číslo operace	Datum	Doklad	Přijato Kč	Splaceno Kč	Zůstatek Kč	Věřitel
14	10. 10.	VBÚ 1	140 000		140 000	KB pobočka Č. Budějovice
19	20. 10.	VBÚ 2		35 000	105 000	

Evidence č. 8

Firma:							
Evidence DPH na vstupu							
Číslo operace	Datum	Popis	Doklad číslo	Tuzemsko			
				5%		19%	
				základ	DPH	základ	DPH
12	11. 10.	Nákup DrHM	PV 2			13 531	2 571
22	26. 10.	Nákup počítače	FAP 01			48 000	9 120
27	31. 10.	Drobné výdaje	PV 6			800	152
51	20. 12.	Poradenské služby	FAP 03			4 000	760
		Součet				66 331	12 603

Firma:							
Evidence DPH na výstupu							
Číslo operace	Datum	Popis	Doklad číslo	Tuzemsko			
				5%		19%	
				základ	DPH	základ	DPH
15	15. 10.	Výrobní služby	FAV 01			30 000	5 700
20	25. 10.	Výrobní služby	FAV 02			36 169	6 872
34	18. 11.	Zprostř. služby	FAV 03			12 500	2 375
38	21. 11.	Výrobní služby	FAV 04			46 385	8 813
52	20. 12.	Výrobní služby	FAV 05			55 400	10 526
		Součet				180 454	34 286

Daňová povinnost k DPH za čtvrté čtvrtletí roku 2005 činí 21 683 Kč.

Evidence č. 9

Firma:						
Evidence poskytnutých záloh (rok 2005)						
Číslo operace	Datum	Doklad	Poskytnutá záloha v Kč	Vyúčtováno (vráceno) v Kč	Zůstatek v Kč	Pozn.
26	27. 10.	PV 5	1 000		1 000	
27	31. 10.	PP 2		1 000	0	

Evidence č. 10

Firma:						
Kniha cenin (rok 2005)						
Číslo operace	Datum	Doklad	Poštovní známky			Poznámka
			příjem	výdej	zůstatek	
24	27. 10.	PV 3	240		240	
27	31. 10.			240	0	

Evidence č. 11

Firma:			
Evidence ostatních dílčích základů daně (rok 2005)			
Číslo operace	Text	Kč	Pozn.
53	Úroky z BÚ	50	

11.1.3 Uzavření daňové evidence a inventarizace

Postup při uzavírání DE při změně soustavy se nijak neliší od každoroční uzávěrky prováděné k poslednímu dni období. Podnikatel zjistí souhrnné částky příjmů a výdajů v pokladnách a na bankovních účtech, zůstatky na průběžných položkách, souhrnné částky celkových příjmů a výdajů a příjmů a výdajů v předepsaném členění dle příslušných ustanovení zákona o daních z příjmů. Dále zjistí stavy neuhrazených pohledávek a závazků, stavy majetku na kartách majetku, stavy v ostatních záznamech a pomocných knihách a výsledek hospodaření za účetní období ke dni uzavření evidence jako rozdíl součtu všech příjmů a výdajů.

Podnikatel provede ke dni účetní závěrky:

- fyzickou inventuru hotovosti v pokladně a dokladovou inventurou peněžních prostředků na bankovním účtu, stavy porovná se zůstatkem v peněžním deníku (konkrétní podnikatel nemá devizový účet, ani devizovou pokladnu),
- fyzickou inventuru DHM porovná se stavem na inventárních kartách, včetně výše uplatněných daňových odpisů,
- fyzickou inventuru zásob,
- dokladovou inventuru pohledávek a závazků a zůstatky porovná s evidencí pohledávek a závazků.

Při inventarizaci nebyly zjištěny žádné rozdíly.

Uzavření knih DE:

Deník příjmů a výdajů

Číslo	Položka	Kč
1.	Zůstatek v pokladně	2 771
2.	Zůstatek běžného účtu v bance	64 019
3.	Průběžná položka	0

Evidence pohledávek

Číslo	Položka	Kč
1.	Nezaplacené pohledávky za odběrateli (bez DPH)	65 926
2.	DPH k nezaplaceným pohledávkám	10 526
3.	Poskytnuté zálohy	0
4.	Poskytnuté půjčky	0

Evidence závazků

Číslo	Položka	Kč
1.	Neuhrazené závazky vůči dodavatelům (bez DPH)	4 000
2.	DPH k neuhrazeným závazkům	760
3.	Daňový závazek - DPH	21 683
4.	Přijaté provozní zálohy	0
5.	Přijaté půjčky a úvěry	105 000
6.	Výdaje příštího období	75 000

S výjimkou dosud neuplatněných výdajů z titulu finančního leasingu se v rámci účtové skupiny 38, ani v rámci jiné složky aktiv či pasiv počáteční rozvahy nezachycuje žádné časové rozlišení. To znamená, že nájemné hrazené pozadu (v tomto příkladu 75 000 Kč) se v počáteční rozvaze neobjeví a neprojeví se ani v rámci úprav základu daně (viz dále).

Evidence dlouhodobého majetku

Číslo	Položka	Kč
1.	Technické zhodnocení (odpisová skupina 5)	
	PC	65 400
	odpisy (zrychlené odpisování)	2 180
	ZC	63 220
2.	Osobní automobil (odpisová skupina 1a)	
	PC	198 000
	odpisy (zrychlené odpisování)	49 500
	ZC	148 500
3.	Stolní pila (odpisová skupina 1)	
	PC	41 000
	odpisy (zrychlené odpisování)	13 667
	ZC	27 333
4.	Počítač (odpisová skupina 1)	
	PC	49 100
	odpisy (zrychlené odpisování)	16 367
	ZC	32 733

Evidence drobného hmotného majetku

Číslo	Položka	Kč
1.	Vrtačka	4 450
2.	El. hoblík	4 955
3.	Bruska	4 126

Evidence drobného majetku není povinná, je však doporučena pro potřeby podnikatele. Tento majetek vložil podnikatel do spotřeby ihned po jeho pořízení, avšak majetek, který podnikatel nadále používá ke své podnikatelské činnosti, je třeba uvést v zahajovací rozvaze.

Evidence zásob

Číslo	Položka	Kč
1.	Materiál	46 890

11.1.4 Účetní závěrka v daňové evidenci

Podkladem pro sestavení účetní závěrky jsou údaje z inventarizace majetku a závazků a údaje zjištěné při uzavírání účetních knih. Závěrka v daňové evidenci obsahuje:

- výkaz o majetku a závazcích,
- výkaz o příjmech a výdajích.

Přehled o majetku a závazcích			
k 31. 12. 2005			
v Kč			
Položka	Řádek	Na zač. období	Na konci období
Dlouhodobý hmotný majetek	1	304 400	271 786
Dlouhodobý nehmotný majetek	2	-	-
Peněžní prostředky v hotovosti	3	92 000	2 771
Peněžní prostředky na bankovních účtech	4	18 000	64 019
Cenné papíry a peněžní vklady	5	-	-
Zásoby	6	35 950	46 890
Pohledávky (bez půjček)	7	-	65 926
Závazky (bez úvěrů a půjček)	8	-	26 443
Úvěry a půjčky přijaté	9	-	105 000
Úvěry a půjčky poskytnuté	10	-	-
Rezervy	11	-	-
Majetek celkem	12	450 350	451 392
Závazky celkem	13	-	131 443
Rozdíl	14	450 350	319 949

Na základě údajů zjištěných z jednotlivých knih a podle soupisu skutečného stavu majetku a závazků lze přistoupit k jejich převodu jako počátečních zůstatků příslušných syntetických účtů. Rozdíl majetku a závazků se zapíše na účet 491 – Účet individuálního podnikatele.

Přehled o příjmech a výdajích		
k 31. 12. 2005		
v Kč		
Položka	Řádek	Na konci období
Prodej zboží, výrobků a služeb	1	125 054
Příjmy neovlivňující základ daně	2	274 810
Příjmy celkem	3	399 864
Nákup zásob	4	75 851
Mzdy	5	35 100
Soc. a zdrav. pojištění	6	18 540
Provozní režie	7	215 504
Výdaje neovlivňující základ daně	8	132 493
Výdaje celkem	9	477 488
Výsledek hospodaření	10	-77 624

Výkaz o příjmech a výdajích je podkladem pro sestavení daňového přiznání (viz příloha č. 3). Tento výkaz vychází ze součtu příjmů a výdajů zaznamenaných v peněžním deníku (viz příloha č. 2) ke konci účetního období.

Po uzavření účetních knih podnikatel provede mimoúčetně úpravu příjmů a výdajů ovlivňujících základ daně z příjmů, které byly vykázány v peněžním deníku na příjmy a výdaje, které vstoupí do základu daně za ukončené období. Úprava vychází z částek podle peněžního deníku a z operací uvedených na kartě č. 1.

Úprava výsledku hospodaření na základ daně z příjmů	
(rok 2005)	
Název	Kč
Příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů	125 054
Výdaje související s příjmy dle § 7 ZDP	200 581
Rozdíl mezi příjmy a výdaji	-75 527
Částky zvyšující příjmy podle § 23 ZDP	0
Částky snižující příjmy podle § 23 ZDP	144 414
- výdaje před zahájením podnikání	62 700
- daňové odpisy dlouhodobého majetku	81 714
Dílčí základ daně z příjmů podle § 7 ZDP	-219 941
Dílčí základ daně z příjmů podle § 8 ZDP	50
Základ daně	-219 891
Daňová ztráta	-219 891

V roce 2005 dosáhl podnikatel daňovou ztrátu, o kterou může v příštích (maximálně 5) bezprostředně následujících obdobích upravovat svůj základ daně.

11.1.5 Převodový můstek

Převodový můstek má umožnit převod majetku a závazků, zjištěných v daňové evidenci k datu přechodu na účetnictví, na syntetické účty (rozvahové i podrozvahové) a současně identifikovat dopady na daňový základ, plynoucí ze změny účetní soustavy. V převodovém můstku jsou použity čísla účtů z účtového rozvrhu podnikatele, který je sestavován na základě směrné účtové osnovy.

Položka	Účet	Počáteční stavy		Protiúčet 491 a dopad do daň. přiznání za rok 2006		
		MD	D	bez dopadu do daň. přiznání	přípoč.	odpoč.
Samostatné movité věci	022	301 631		301 631		
Oprávký k SMV	082		93 065	-93 065		
Technické zhodnocení	029	65 400		65 400		
Oprávký k TZ	089		2 180	-2 180		
Materiál na skladě	112	46 890			46 890	
Pokladní hotovost	121	2 771		2 771		
Bankovní účty	221	64 019		64 019		
Pohledávky	311	65 926		10 526	55 400	
Závazky k dodavatelům	321		4 760	760		4 000
Daňový závazek	343		21 683	21 683		
Dlouhodobé bankovní úvěry	461		105 000	105 000		
Součty		546 637	226 688	476 545	102 290	4 000
Rozdíl MD a DAL	491		319 949			
Brutto A=P		546 637	546 637			
- oprávký		-95 245	-95 245			
Netto A=P		451 392	451 392		102 290	4 000

Podnikatel se rozhodl, že chce sledovat na účtech i drobný hmotný majetek v pořizovací ceně nižší než 40 000 Kč, který již vložil do spotřeby, avšak nadále ho používá pro svou podnikatelskou činnost. Vytvoří si pro tento účel vnitropodnikovou směrnici, ve které stanoví od jaké pořizovací ceny bude tyto předměty v účetnictví evidovat, v tomto případě je to od 3 000 Kč. Tyto předměty budou součástí účtu 022 a

zároveň budou jako zcela odepsané na účtu oprávek 082. Jednotlivé složky majetku sleduje podnikatel na jednotlivých analytických účtech.

Ze zavedení dlouhodobého majetku, účtu pokladny a běžného účtu nevyplývají žádné daňové dopady.

Při přechodu na účetnictví se o hodnotu pohledávek, které by při úhradě v DE byly zdanitelným příjmem zvyšuje základ daně příjmů v roce přechodu.

Všechny položky zásob budou v daňovém přiznání za rok 2006 připočitatelnou položkou. Zásoby a pohledávky mohou být zdaněny jednorázově v roce 2006 nebo postupně (nemusí být pravidelně každý rok stejná částka) po dobu 9 let, počínaje daňovým přiznáním za rok 2006.

O hodnotu neuhrazených závazků, které by při úhradě v DE byly daňovým výdajem, se při přechodu na účetnictví snižuje základ daně z příjmů v roce přechodu. Ostatní závazky (úvěry) neovlivní základ daně.

DPH neovlivní základ daně a přenáší se do účetnictví jako pohledávka (nadměrný odpočet) nebo závazek (daňová povinnost) na účet 343. V tomto případě se jedná o daňový závazek.

11.1.6 Hlavní kniha a zahajovací rozvaha účetnictví

Převodový můstek musí být doložen i hlavní knihou a zahajovací rozvahou.

Sestavení hlavní knihy z převodového můstku - počáteční stavy:

Účet	MD	D
022 - Samostatné movité věci	301 631	
082 - Oprávky k samostatným movitým věcem		93 065
029 - Technické zhodnocení	65 400	
089 - Oprávky k technickému zhodnocení		2 180
112 - Materiál na skladě	46 890	
211 - Pokladna	2 771	
221 - Bankovní účet	64 019	
311 - Odběratelé	65 926	
321 - Dodavatelé		4 760
343 - DPH		21 683
461 - Dlouhodobé bankovní úvěry		105 000
491 - Účet individuálního podnikatele		319 949
Kontrola stran	546 637	= 546 637

Zahajovací rozvaha je důležitý dokument, kterým se zahajuje účtování roku 2006. Zahajovací rozvaha (státní výkaz) obsahuje sumární položky v tisících Kč. Pro potřeby podnikatele je vhodné sestavit zahajovací rozvahu též v korunách, které jsou pak rozepsány do jednotlivých syntetických i analytických účtů.

Ozn.	Položka	Brutto	Korekce	Netto
	AKTIVA CELKEM	546 637	95 245	451 392
B.	Stálá aktiva	367 031	95 245	271 786
B.II	Dlouhodobý hmotný majetek	367 031	95 245	271 786
B.II.3	Samostatné movité věci	301 631	93 065	208 566
6	Jiný dlouhodobý hmotný majetek	65 400	2 180	63 220
C.	Oběžná aktiva	179 606		179 606
C.I.	Zásoby	46 890		46 890
C.I.1	Materiál	46 890		46 890
C.III.	Krátkodobé pohledávky	65 926		65 926
C.III.1	Pohledávky z obchodního styku	65 926		65 926
C.IV.1	Peníze	2 771		2 771
C.IV.2	Účty v bankách	64 019		64 019
	PASIVA CELKEM	451 392		451 392
A.	Vlastní kapitál	319 949		319 949
B.	Cizí zdroje	115 217		115 217
B.III.	Krátkodobé závazky	10 217		10 217
B.III.1	Závazky z obchodních vztahů	4 760		4 760
B.III.5	Stát - daňové závazky	21 683		21 683
B.IV.	Bankovní úvěry	105 000		105 000

11.1.7 Otevření účetních knih a evidence daňových dopadů

K zaevidování daňového dopadu z přechodu DE na účetnictví je třeba rozlišit hodnotu účtu 491 na část ovlivňující základ daně z příjmů a část neovlivňující základ daně z příjmů. Pro tento účel podnikatel vytvoří analytický účet 491.01 – Účet individuálního podnikatele bez vlivu na úpravu základu daně, na který se zapíše rozdíl mezi hodnotou převedeného majetku a závazků, které neovlivní disponibilní výsledek hospodaření v prvním roce účtování. Na analytický účet 491.02 – Účet individuálního podnikatele s vlivem na úpravu základu daně se převede rozdíl ovlivňující disponibilní výsledek hospodaření v prvním období účtování v účetnictví. O tuto hodnotu se bude upravovat základ daně v souvislosti s přechodem účtování z DE na účetnictví.

Vyčíslení hodnoty úprav základu daně (v Kč)

A. Položky zvyšující základ daně	102 290
Zásoby	46 890
Pohledávky	55 400
B. Položky snižující základ daně	4 000
Závazky z obchodního styku	4 000
Daňový dopad (rozdíl A - B)	98 290

Převodový můstek vlastního kapitálu v analytickém členění

Počáteční zůstatek k 1. 1. 2006 na účtu:	MD	D	Kč	vliv na ZD
Vlastní kapitál bez vlivu na ZD	701	491.01	221 659	NE
Vlastní kapitál s vlivem na ZD	701	492.02	98 290	ANO
Celkem hodnota převedeného VK			319 949	

V tomto případě je daňový dopad převedených zásob a pohledávek 102 290 Kč. Podnikatel má možnost tuto částku rozložit na 9 zdaňovacích období a tím optimalizovat daňovou povinnost. Odčitatelné položky budou uplatněny jednorázově v roce 2006. V tomto příkladu máme 4 000 Kč odčitatelných položek, to znamená, že 4 000 Kč připočitatelných položek můžeme uplatnit v roce 2006, aniž by vyšla daňová povinnost z přechodu na účetnictví. Z rozdílu mezi připočitatelnými a odpočitatelnými položkami 98 290 Kč vznikne daňová povinnost z přechodu na účetnictví a záleží na účetní jednotce, jakým způsobem si tuto daňovou povinnost rozloží.

Pokud se firma i v roce 2006 ocitne ve ztrátě, která bude činit minimálně 98 290 Kč, uplatní celou částku a nevyjde daňová povinnost.

PASIVA		701	AKTIVA	
082	93 065 ←	93 065	301 631 →	301 631 022
089	2 180 ←	2 180	65 400 →	65 400 029
461	105 000 ←	105 000	46 890 →	46 890 112
321	4 760 ←	4 760	2 771 →	2 771 121
343	21 683 ←	21 683	64 019 →	64 019 221
491.01	221 659 ←	221 659	65 926 →	65 926 311
492.02	98 290 ←	98 290		

Po otevření účetního deníku, hlavní knihy a knih analytické evidence podnikatel zapisuje veškeré operace, které nastanou v průběhu účetního období, do účetních knih

podvojným způsobem. Na konci účetního období se provede účetní uzávěrka, sestaví se příznání k dani z příjmu a zaúčtuje se vypočtená daň a zpracuje účetní závěrka.

11.1.8 Příznání k dani z příjmů fyzických osob

Zjištění základu daně z příjmů a splatná daňová povinnost je součástí účetní uzávěrky. Podnikatel nejprve musí zjistit výsledek hospodaření před zdaněním jako rozdíl výnosů a nákladů, které věcně a časově souvisí s daným účetním obdobím. Tento výsledek hospodaření vstupuje do formuláře daňového příznání (viz příloha č. 4), kde je dále upravován na základ daně.

V prvním roce po zahájení účetnictví je třeba do daňového příznání promítnout také daňový dopad z přechodu. Velmi důležitým dokumentem pro sestavení daňového příznání za rok 2006 a doložení zdanění je tedy soupis připočitatelných a odpočitatelných položek.

Tabulka č. 3

Sazba daně z příjmů fyzických osob v roce 2006

Základ daně		Daň	
od Kč	do Kč		ze základu přesahujícího
0	121 200	12%	
121 200	218 400	14 544 + 19%	121 200
218 400	331 200	33 012 + 25%	218 400
331 200	a více	61 212 + 32%	331 200

Zdroj: Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, § 16

Výpočet daně z příjmů za rok 2006

Název	Kč
Položky zvyšující základ daně	102 290
Položky snižující základ daně	4 000
Rozdíl vyplývající z přechodu (+)	98 290
Výsledek hospodaření před zdaněním (+)	250 000
Daňová ztráta z minulého období (-)	219 891
Základ daně před nezdanitelnou částí	128 399
Základ daně z příjmů	128 399
Základ daně z příjmů po zaokrouhlení	128 300
Daň z příjmů	15 893
Sleva na dani	7 200
Daň po slevě	8 693

11.1.9 Důsledky přechodu pro podnikatele

Jestliže podnikatel uskuteční přechod na účetnictví, potom se jeho základ daně zvýší o 98 290 Kč. Podnikatel má možnost daňový základ běžného období snížit o daňovou ztrátu upravenou podle § 23 ZDP, kterou vykázal v předchozím období (219 891 Kč). Samozřejmě záleží také na vykázaném výsledku hospodaření běžného roku.

Pokud podnikatel v dalším roce (2006) dosáhne výsledku hospodaření např. 250 000 Kč, který sníží o ztrátu z předchozího období, základ daně zvýšený o dopad vyplývající z přechodu bude činit 128 399 Kč. To odpovídá sazbě daně 14 544 Kč + 19 % ze základu přesahujícího 121 200 Kč. Daňová povinnost po slevě na dani za poplatníka bude činit 8 693 Kč. V tomto případě je daňový dopad z přechodu DE na účetnictví vyrovnán daňovou ztrátou z minulého období, proto podnikatel nemusí uvažovat o daňové optimalizaci pomocí rozložení hodnoty zásob a pohledávek na 9 zdaňovacích období.

11.2 Variantní příklad

Pro srovnání je zde uveden příklad konkrétního podnikatele, který založil firmu v roce 1998 a zabývá se prováděním tesařských a pokrývačských prací. Od počátku své činnosti vedl jednoduché účetnictví, od 1. 1. 2004 vede nově DE. Podnikatel si platí penzijní připojištění v částce 18 000 Kč ročně. Z důvodu rozsáhlosti není již v tomto případě uváděno podrobné vedení daňové evidence, převodový můstek, hlavní kniha, ani zahajovací rozvaha. Je zde pouze nastíněn možný daňový dopad z přechodu na účetnictví.

Byla provedena fyzická i dokladová inventura peněžních prostředků v pokladně, na bankovním účtu, dlouhodobého majetku, pohledávek a závazků.

11.2.1 Uzavření DE a vyčíslení daňové povinnosti v prvním roce vedení účetnictví

Uzavření knih DE:

Deník příjmů a výdajů

Číslo	Položka	Kč
1.	Zůstatek v pokladně	32 058
2.	Zůstatek běžného účtu v bance	47 925
3.	Průběžná položka	0

Evidence pohledávek

Číslo	Položka	Kč
1.	Nezaplacené pohledávky za odběrateli (bez DPH)	524 501
2.	DPH k nezaplaceným pohledávkám	26 225
3.	Poskytnuté zálohy	0
4.	Poskytnuté půjčky	0

Evidence závazků

Číslo	Položka	Kč
1.	Neuhrazené závazky vůči dodavatelům (bez DPH)	1 430
2.	DPH k neuhrazeným závazkům	272
3.	Přijaté provozní zálohy	0
4.	Přijaté půjčky a úvěry	0

Evidence hmotného dlouhodobého majetku

Číslo	Položka	Kč
1.	Osobní automobil (odpisová skupina 1a)	
	PC	267 863
	odpisy (zrychlené odpisování)	66 966
	ZC	200 897

Evidence drobného hmotného majetku

Číslo	Položka	Kč
	Drobný hmotný majetek celkem	175 898

Podnikatel ve svém majetku neeviduje žádné zásoby, což lze vysvětlit skutečností, že nakupuje materiál pro jednotlivé zakázky dle přání klientů.

Na základě těchto údajů a údajů z účetnictví (za předpokladu shodného výsledku hospodaření jako v roce 2005) lze vypočítat orientační daňovou povinnost za rok 2006.

Výpočet daně z příjmů za rok 2006

Název	Kč
Položky zvyšující základ daně	524 501
Položky snižující základ daně	1 430
Rozdíl vyplývající z přechodu (+)	523 071
Výsledek hospodaření před zdaněním (+)	333 103
Základ daně před nezdanitelnou částí	856 174
Nezdanitelná část základu daně	12 000
Základ daně z příjmů	844 174
Základ daně z příjmů po zaokrouhlení	844 100
Daň z příjmů	225 340
Sleva na dani na poplatníka	7 200
Daň po slevě	218 140

Položky zvyšující základ daně jsou tvořeny neinkasovanými pohledávkami za odběrateli a činí 524 501 Kč. Položky snižující základ daně činí 1 430 Kč a tvoří je neuhrazené závazky vůči dodavatelům. Pokud se podnikatel rozhodne uplatnit celou částku rozdílu vyplývajícího z přechodu DE na účetnictví, zvýší svůj daňový základ v prvním roce vedení účetnictví o 523 071 Kč. Za předpokladu dosaženého výsledku hospodaření za rok 2006 ve výši 333 103 Kč činí základ daně před nezdanitelnou částí zvýšený o rozdíl vyplývající z přechodu 856 174 Kč. Tento základ daně lze snížit o příspěvek zaplacený poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem. Částka, kterou lze takto odečíst, se rovná úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem na zdaňovací období sníženému o 6 000 Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst za zdaňovací období, činí 12 000 Kč.²⁰ Po této úpravě činí základ daně z příjmů 844 174 Kč, což odpovídá sazbě 61 212 Kč + 32 % ze základu přesahujícího 331 200 Kč. V tomto případě činí daňová povinnost po slevě na dani za poplatníka 218 140 Kč.

²⁰ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, § 15 odst. 5

Daň po rozložení a bez rozložení připočitatelných položek v následujících letech

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Suma
Položky zvyšující základ daně	11 527	64 120	64 122	64 122	64 122	64 122	64 122	64 122	64 122	524 501
Položky snižující základ daně	1 430									1 430
Rozdíl vyplývající z přechodu	10 097	64 120	64 122	64 122	64 122	64 122	64 122	64 122	64 122	523 071
Výsledek hospodaření před zdaněním	333 103	333 103	333 103	333 103	333 103	333 103	333 103	333 103	333 103	2 997 927
Základ daně před nezdanitelnou částí	343 200	397 223	397 225	397 225	397 225	397 225	397 225	397 225	397 225	3 520 998
Nezdanitelná část základu daně	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	108 000
Základ daně z příjmů	331 200	385 223	385 225	385 225	385 225	385 225	385 225	385 225	385 225	3 412 998
Základ daně z příjmů po zaokrouhlení	331 200	385 200	385 200	385 200	385 200	385 200	385 200	385 200	385 200	3 412 800
Daň po rozložení pohledávek, po slevě na dani	54 012	71 292	71 292	71 292	71 292	71 292	71 292	71 292	71 292	624 348
Daň bez rozložení pohledávek, po slevě na dani	218 140	51 487	51 487	51 487	51 487	51 487	51 487	51 487	51 487	630 036

Celkový rozdíl ze zaplacené daně z příjmů činí 5 688 Kč. Hlavní efekt optimalizace připadá na rok přechodu z DE na účetnictví, kdy dochází k úspoře na dani ve výši 164 128 Kč. Výši úpravy ovlivňuje zejména daňová progrese, která narůstá se zvyšujícím se daňovým základem.

11.2.2 Důsledky přechodu pro podnikatele

Podnikatel má nízký stav závazků a vysoký stav pohledávek, což je pro něj při přechodu nevýhodné. Závazky dle provedené inventarizace k 31. 12. 2005 činí 1 430 Kč, pohledávky 524 501 Kč. Je třeba rozhodnout, zda tyto pohledávky zahrne jednorázově do základu daně nebo zda je rozdělí do devíti následujících zdaňovacích období. Při rozhodování o tom, kterou variantu použít, by měla účetní jednotka brát v úvahu i výsledek hospodaření roku 2005 a předpokládaný vývoj hospodaření.

Při přechodu na účetnictví se základ daně účetní jednotky zvýší o 523 071 Kč v případě, že zahrne pohledávky jednorázově do základu daně. V případě, že se rozhodne rozložit hodnotu pohledávek rovnoměrně do devíti následujících období, zvýší se základ daně o 58 277 Kč. Existuje mnoho dalších variant, jak rozložit hodnotu pohledávek. Je třeba si ale uvědomit, že pokud se podnikatel takto rozhodne, musí dodržet zmíněných devět let a při případném přerušení nebo ukončení podnikatelské činnosti musí připočíst k základu daně zbývající část pohledávek.

Zvýšení daňové povinnosti při přechodu z DE na účetnictví by nemělo ohrozit chod ani stabilitu či likviditu firmy. Podnikatel musí zvážit, jaké přednosti či nedostatky mu daná účetní soustava přináší a dle toho se musí rozhodnout, zda zůstane u DE či zda přejde na účetnictví. Přínosem pro podnikatele je lepší přehled o pohledávkách a závazcích, zálohách, o evidenci daně z přidané hodnoty a také snadnější získávání informací z účetnictví pro účely řízení a rozhodování.

12 ZÁVĚR

Předkládaná diplomová práce se věnuje analyzování systému daňové evidence a účetnictví z hlediska současných legislativních podmínek, stručně popisuje vývoj účetnictví a daňové evidence a zejména se zaměřuje na problematiku přechodu z daňové evidence na účetnictví.

Daňová evidence nahrazuje jednoduché účetnictví, které bylo zrušeno k 1. 1. 2004 novelou zákona o účetnictví. Účtovat budou nadále pouze účetní jednotky, stejně jako v ostatních zemích Evropské unie. Daňová evidence je tedy předepsána pro podnikatele, kteří dosud vedli jednoduché účetnictví, anebo nevedli žádné účetnictví, ale hodlají prokazovat svoje výdaje spojené s podnikáním podle zákona o daních z příjmů.

Jak daňová evidence, tak i účetnictví mají svá „pro a proti“. Závisí na podnikateli, jeho znalostech legislativy, účetnictví, požadavcích na informace, na výši nákladů spojených s vedením a zpracováním účetnictví, zda zvolí vedení daňové evidence, či účetnictví.

Výhodou daňové evidence je nesporně její nižší administrativní náročnost i menší požadavky na technické zabezpečení. Na druhé straně pokrývá především potřeby vyplývající z daňové povinnosti a již méně je využitelná pro řízení firmy. Obecně lze tedy daňovou evidenci doporučit drobným a malým podnikatelům, kteří mají menší pohyb peněžních prostředků a zásob a malý počet zaměstnanců. Účetnictví je naopak vhodné pro větší podniky, které mají velký pohyb všech složek majetku a potřebují podrobnější informace pro řízení a rozhodování.

Problematika přechodu z daňové evidence na účetnictví se stává aktuální u nově, vzniklých účetních jednotek, které jsou vymezeny ZoÚ a u podnikatelů, kteří se dobrovolně rozhodnou přejít na účetnictví. Přechod z daňové evidence na účetnictví řeší odděleně účetní postup a daňový postup. Účetní postup vychází z vyhlášky č. 500/2002 Sb. v jejím novelizovaném znění. Podle tohoto postupu se zjistí v daňové evidenci stavy jednotlivých složek majetku a závazků, ocení se podle § 24 a 25 ZoÚ a k prvnímu dni účetního období se převedou jako počáteční zůstatky příslušných rozvahových účtů. Daňový postup vychází z Přílohy č. 3 k ZDP. Podle této přílohy je nutno v období, ve kterém bylo zahájeno účetnictví, zvýšit základ daně o hodnotu zásob, cenin, poskytnutých záloh (s výjimkou záloh na hmotný majetek), hodnotu pohledávek, které by při úhradě byly zdanitelným příjmem a současně snížit o hodnotu přijatých záloh a hodnotu závazků, které by při úhradě byly výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Právě vysoký stav zásob a pohledávek odrazuje podnikatele uskutečnit přechod z daňové evidence na účetnictví. Jednorázové dodanění těchto složek majetku může být dosti finančně náročné, zákon proto umožňuje eliminovat tento daňový dopad jejich postupným zdaněním v průběhu devíti zdaňovacích období.

Podnikatelé, kteří se připravují na přechod, by se měli snažit snížit stav zásob na minimální provozně udržitelnou úroveň a také podniknout všechna možná opatření ke snížení stavu pohledávek. Naopak u závazků lze doporučit využít co nejzazšího možného termínu úhrady.

Pro podnikatele je také důležité zvážit, v jakém roce uplatní jakou část rozdílu vyplývajícího z přechodu daňové evidence na účetnictví. V praxi se podnikatel chová např. podle výše daňové sazby (z důvodu očekávaného snižování daňového zatížení je vhodné zahrnout rozdíl do pozdějších zdanitelných období). Jestliže se podnikatel ocitne ve ztrátě nebo má nízký základ daně, je důležitá také otázka minimálního základu daně. V praxi může nastat i případ, kdy hodnota zásob a pohledávek je nízká a hodnota závazků vysoká, tudíž rozdíl z přechodu na účetnictví je záporný. V tomto případě podnikatel zahrne záporný rozdíl z přechodu v prvním roce vedení účetnictví, z důvodu vysokých sazeb daně.

Cílem praktické části diplomové práce bylo provést přechod daňové evidence na účetnictví na konkrétním příkladu a zhodnotit dopad tohoto přechodu.

Na základě daňové evidence konkrétního podnikatele byly zjištěny souhrnné částky celkových příjmů a výdajů a příjmů a výdajů v předepsaném členění dle příslušných ustanovení zákona o daních z příjmů. Dále byly zjištěny stavy neuhrazených pohledávek a závazků, stavy majetku na kartách majetku, stavy v ostatních záznamech a pomocných knihách a výsledek hospodaření (v tomto případě ztráta) za účetní období ke dni uzavření evidence jako rozdíl součtu všech příjmů a výdajů. Přechod z daňové evidence na účetnictví u tohoto podnikatele znamená zvýšení daňového základu, což je způsobeno nízkým stavem závazků a vysokým stavem zásob a pohledávek. Pokud by se tento podnikatel skutečně rozhodl přejít na účetnictví, je vhodné, aby před samotným přechodem minimalizoval stav těchto složek majetku. Zároveň ale díky dosažené ztrátě v minulém období vyšla v prvním roce vedení účetnictví nepřilíš vysoká daňová povinnost a podnikatel proto nemusí uvažovat o rozložení hodnoty zásob a pohledávek po dobu devíti let. Pro tohoto podnikatele není jednoznačně nevýhodné přejít z daňové evidence na účetnictví, přesto je pro něj dostačující vést kvalitní daňovou evidenci, případně zavést další evidenci (např. evidenci nákladů a výnosů), díky které by mohl získat kvalitnější informace pro řízení firmy.

Přechod z daňové evidence na účetnictví u variantního příkladu znamená zvýšení základu daně (a to o značnou částku), což je způsobeno vysokým stavem pohledávek. Pokud se podnikatel i přesto rozhodne přejít na účetnictví, je vhodné, aby zahrnul hodnotu pohledávek do základu daně postupně, po dobu devíti let. Tento podnikatel nesplňuje zákonné podmínky pro povinný přechod na účetnictví a přechod na účetnictví mu nelze ani doporučit z důvodu značného zvýšení daňové povinnosti způsobené tímto přechodem. Pokud má podnikatel potřebu být více informován o vnitřních procesech firmy, o hmotných a finančních tocích za účelem lepší kontroly a řízení firmy, je možné mu doporučit to samé, co předchozímu podnikateli, a to vést kvalitní daňovou evidenci, případně ji rozšířit o evidenci tyto informace poskytující.

Na závěr je vhodné připomenout, že každá provedená změna by měla být i změnou vedoucí k něčemu pozitivnímu. Účetnictví z hlediska své vnitřní vypovídací i kontrolní schopnosti takovou změnou být může. Záleží jen na podnikateli, jak tyto informace využije a tím si otevře cestu k prosperitě.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BŘEZINOVÁ, H. Účetní závěrka 2005 je rutinou. *Účetnictví*, 2005, č. 11, s. 23-28.
2. ČERMÁKOVÁ, H. *Účetnictví – shrnutí základů*. Ostrava: MIRAGO, 2004, ISBN 80-86617-17-3
3. *České účetní standardy pro podnikatele*
4. DOLEŽELOVÁ, M. *Daňová evidence 2005*. Brno: CP Books, 2005, ISBN 80-251-0524-5
5. DUŠEK, J. *Převod daňové evidence na vedení účetnictví*. Praha: GRADA, 2006, ISBN 80-247-1434-5
6. FIŠEROVÁ, E., FIŠER, J. *Podvojně účetnictví pro podnikatele '93*. Praha: REFIS, 1992, ISBN 80-900019-9-8
7. Kolektiv autorů *Daňová evidence 2005*. Praha: ASPI, 2005, ISBN 80-7357-077-7
8. KOVANICOVÁ, D. *Nová abeceda účetních znalostí pro každého*. Praha: POLYGON, 1996, ISBN 80-85967-31-6
9. MACHALA, O. Přejít na vedení účetnictví k 1. 1. 2006. *Daně a právo v praxi*, 2005, č. 11, s. 31-38.
10. MACHOVÁ, H. Přejít z daňové evidence na účetnictví. *Účetnictví v praxi*, 2004, č. 11, s. 16-18.
11. MAŠKOVÁ, I. Přejít podnikatelů z daňové evidence na účetnictví. *PROFEX*, 2005, č. 3, s. 6-65.

12. MÜLLEROVÁ, L. Účetní závěrka podnikatelů v podvojném účetnictví za rok 2003. *Daňový a účetní poradce*, 2004, č. 1
13. NOTIA *Podvojně účetnictví 2003*. Praha: GRADA, 2003, ISBN 80-247-0484-6
14. RYNEŠ, P., PLESNIVÝ, P. *Jednoduché účetnictví pro podnikatele, platné od 1. 1. 1993*. Praha: TRIZONIA, 1993a, ISBN 80-85573-10-5
15. RYNEŠ, P. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2005*. Olomouc: ANAG, 2005, ISBN 80-7263-251-5
16. SEDLÁČEK, J. *Daňová evidence podnikatelů 2005*. Praha: GRADA, 2005, ISBN 80-247-1062-5
17. *Vyhláška č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů*
18. *Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*
19. *Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů*
20. *Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*
21. *Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

A	Aktiva
AE	Analytická evidence
BÚ	Běžný účet
ČNB	Česká národní banka
ČÚS	České účetní standardy
D	Dal
DE	Daňová evidence (myšleno evidence příjmů a výdajů a evidence majetku a závazků)
DHM	Dlouhodobý hmotný majetek
DNM	Dlouhodobý nehmotný majetek
DP	Daň z příjmů
DPH	Daň z přidané hodnoty
DrHM	Drobný hmotný majetek
DZD	Dílčí základ daně
FAP	Faktura přijatá
FAV	Faktura vydaná
FO	Fyzická osoba
FÚ	Finanční úřad
JÚ	Jednoduché účetnictví
KZ	Konečný zůstatek
MD	Má dáti
MJ	Měrná jednotka
OR	Obchodní rejstřík
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
OZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
P	Pasiva
PC	Požizovací cena
PO	Právnícká osoba
PP	Pokladní příjmový doklad
PV	Pokladní výdajový doklad
PZ	Počáteční zůstatek
SMV	Samostatné movité věci
SZ	Sociální zabezpečení
TZ	Technické zhodnocení
VBÚ	Výpis z běžného účtu
VK	Vlastní kapitál
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna
ZC	Zůstatková cena
ZD	Základ daně
ZDP	Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
ZDPH	Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů
ZoR	Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
ZoÚ	Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
ZP	Zdravotní pojištění

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Účtový rozvrh podnikatele

Příloha č. 2 – Peněžní deník

Příloha č. 3 – Daňové přiznání za rok 2005 (vedení DE)

Příloha č. 4 – Daňové přiznání za rok 2006 (vedení účetnictví)

